

สารวชิรสภา

ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕

ISSN : ๐๘๕๘-๖๙๙๓

เข้าเยี่ยมชมการวะ

วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕ เวลา ๑๔.๕๐ นาฬิกา

ประธานวุฒิสภา พลตรี มนูญกฤต รูปขจร ให้การรับรองนาย Mohamad Mohsin ประธานสภาสูงราชอาณาจักรเนปาล พร้อมด้วยนาย Surya Kiran Guring รักษาการเลขาธิการสภาสูงราชอาณาจักรเนปาล ณ ห้องรับรองพิเศษ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๕ เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา

ประธานวุฒิสภา พลตรี มนูญกฤต รูปขจร ให้การรับรองนาย Mohamad EL Shatey หัวหน้าหน่วยงานขององค์กรควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน (Administrative Control Authority : ACA) สาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และคณะ ในโอกาสเดินทางมาเยือนประเทศไทย ณ ห้องรับรองพิเศษ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

ประธานวุฒิสภา พลตรี มนูญกฤต รูปขจร ให้การรับรอง คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนโครงการส่งเสริมประชาธิปไตย และวินัยนักเรียน โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ และคณาจารย์ ในกรณีที่ นายคำนวม เทพมาประสิทธิ์ นายอนุชาติ บรรจงหุเมมิตร และนายดำรง พุดตาล สมาชิกวุฒิสภา ร่วมให้การรับรอง ณ ห้องรับรองพิเศษ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

จากปก

ในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๕ “สารวุฒิสภา” สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมี ต่อพสกนิกรชาวไทยเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้ขอทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

สารบัญ

ครุฑหุ่ยคุยให้ฟัง	๒
สรุปผลการประชุมวุฒิสภา	๕
กฎหมายน่ารู้	๘
บทความ “ฉันรักความเป็นแม่มากที่สุด”	๑๐
เกร็ดภาษา “ตาเฟื่องคาสลิ่ง-ตาเล็กตาน้อย”	๑๕
กฎหมายคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	๒๒
กฎหมายว่าด้วยวิธีการปฏิบัติราชการปกครอง	๒๗
รัฐสภาต่างประเทศ	๓๕

สารจากบรรณาธิการ

สมัยประชุมรัฐสภาสมัยสามัญนิติบัญญัติ เริ่มขึ้น วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๕ และสิ้นสุดในวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ วุฒิสภาต้อง พิจารณาร่างพระราชบัญญัติสำคัญๆ หลายฉบับ เช่น ร่างพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. .... เป็นต้น และในสมัยประชุมนี้เราได้สมาชิก

วุฒิสภา จังหวัดนครศรีธรรมราชคนใหม่แทน นายทวี แก้วคง ที่เสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุ คือ นายถวิล ไพรสณฑ์ ซึ่งได้รับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๕ สารวุฒิสภา ขอแสดงความยินดีด้วย

สำหรับ “สารวุฒิสภา” ฉบับนี้มีบทความที่น่าสนใจหลายเรื่อง เช่น กฎหมายน่ารู้เกี่ยวกับ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๔ และบทความ “ฉันรักความเป็นแม่มากที่สุด” โดย ส.ว.สงวน นันทชาติ

โดย วัลลภ ตั้งคนานุรักษ์
สมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร

รุกไปสัมมนาที่ พิกณีนพวงษ์

บรรยากาศการสัมมนา

ได้แก่...หนึ่ง...จำนวนของเด็กและสตรี
ที่เป็นผู้ค้าประเวณี สอง...สาเหตุ
ของการเข้าสู่การค้าประเวณี สาม...
สภาพปัญหาที่ผู้ค้าประเวณีต้อง
ประสบ และ สี่...แนวทางป้องกัน
และแก้ไขปัญหาการค้าประเวณี

ถามว่าประเด็นหลักๆ ข้าง
ต้นนี้ คณะอนุกรรมการฯ จะได้
ข้อมูลมาจากที่ใด ผลก็คือได้มาจาก
หลายส่วน ดังนี้

๑. จากข้อมูลที่มีผู้รวบรวม
และทำการศึกษาวิจัย ไว้แล้ว
พบว่ามียุอยู่อย่างมากมายกว่า ๕๐
รายการ ที่ต้องนำมาประมวล และ
สรุปเป็น ข้อมูลเบื้องต้น

๒. จากข้อมูลที่ได้มาจากคนที่
ทำงานเกี่ยวข้องกับปัญหานี้โดยตรง
ทั้งที่เป็นนักวิชาการ องค์กรพัฒนา
เอกชนและส่วนราชการที่ได้ เชิญ
มาให้ข้อมูลเป็นระยะๆ

๓. จากแนวนโยบาย มาตรการ
การและกฎหมายต่างๆ ที่ได้มีการ

คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ วุฒิสภา
ได้รับการกิจสำคัญมาจากที่ประชุมใหญ่วุฒิสภา ให้ทำการศึกษาเรื่อง
“แนวทางแก้ไขปัญหาการค้าประเวณี” ทั้งนี้เพราะวุฒิสภาได้เล็งเห็น
ถึงความสำคัญที่จะป้องกันและแก้ไขให้ปัญหานี้ลุกลามโดยเร็ว

ผมเองในฐานะประธานคณะกรรมการฯ จึง ได้ขอมติจากที่
ประชุมคณะกรรมการฯ ตั้ง “คณะอนุกรรมการฯ” ขึ้นคณะหนึ่งเพื่อ
เร่งศึกษาเรื่องนี้โดยเร็ว โดยคณะอนุกรรมการฯ ดังกล่าวประกอบไป
ด้วยสมาชิกวุฒิสภา ผู้แทนส่วนราชการและผู้แทนจากองค์กรพัฒนา
เอกชนร่วมกันศึกษาคณะอนุกรรมการฯ ได้ประชุมและวางกรอบ
การศึกษาระยะแรกไว้คือ การศึกษา ที่ครอบคลุมใน ๔ ประเด็น หลักๆ

การ “รุกเข้าไปสัมผัสกับพัฒนาพงษ์” ซึ่งนอกจากจะได้รับความร่วมมือจากกลุ่มคนทำงานค้ำบริการทางเพศที่มาร่วมบวจารณ์กันอย่างมากมายแล้ว สื่อมวลชนหลายแขนงก็ได้ให้ความสนใจและขอเข้าร่วมทำข่าวในครั้งนี้อย่าง

กำหนดไว้ ตลอดจนถึงวิธีการทำงาน ทั้งในเชิงป้องกันและแก้ไขที่เป็นรูปธรรม

คณะกรรมการสิทธิการฯ ได้ใช้ระยะเวลาดำเนินการอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาเกือบ ๓ เดือนเต็ม ก็ได้รายงานฉบับแรก ที่ยกร่างขึ้นเสร็จเรียบร้อย ครอบคลุมทุกประเด็น ที่ได้ตั้งกรอบศึกษาไว้ จากนั้นก็เข้าสู่วิธีการทำงานในระยะที่สอง คือ “การนำรายงานฉบับแรกไปให้กลุ่มคนทำงานค้ำบริการทางเพศ” ได้วิพากษ์วิจารณ์ว่า ที่ได้ทำการศึกษามานั้นถูกต้องมากน้อยเพียงใด รวมถึง “มีข้อเสนอแนะ ใดบ้าง” วิธีการนี้ทำได้โดยการ “รุกเข้าไปสัมผัสกับพัฒนาพงษ์” ซึ่งนอกจากจะได้รับความร่วมมือจากกลุ่มคนทำงานค้ำบริการทางเพศที่มาร่วมวิพากษ์กันอย่างมากมายแล้ว สื่อมวลชนหลายแขนงก็ได้ให้ความสนใจและขอเข้าร่วมทำข่าวในครั้งนี้อย่าง

ข้อเสนอในครั้งนั้น ผมบอกได้สั้นๆ ประโยคเดียวว่า “น่าสนใจและเป็นประโยชน์มาก” (ผมขออุบไว้ก่อน แล้วฉบับต่อไปจะเขียนให้ได้เช่นกัน) ถามว่าเมื่อ ได้รับฟังการวิจารณ์และได้ข้อเสนอแนะมาแล้ว ก็ต้องนำไปปรับในรายงานให้ยิ่งขึ้น (ขณะนี้กำลังอยู่ในขั้นตอนนี้)

ถามว่าเมื่อปรับรายงานเสร็จแล้ว คณะ

อนุกรรมการจะอย่างไรต่อไป ผมขอแจ้งแต่เนิ่นๆ ให้ทราบว่า จะดำเนินการในระยะที่สามคือ “ประชุมโต๊ะกลมครั้งสำคัญ” โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญและผู้ศึกษา ผู้เกี่ยวข้องด้านนี้โดยตรง มาร่วมกันพิจารณาอีกครั้งเพื่อจะได้นำไปปรับ รายงานในครั้งสุดท้ายให้ได้สาระโดยสมบูรณ์ เพื่อรายงาน บทสรุปทั้งหมด ต่อที่ประชุมใหญ่วุฒิสภาต่อไป

น่าสนใจไหมครับ การศึกษาด้วยวิธีการและขั้นตอนต่างๆ เช่นนี้ หากสนใจก็ขอได้โปรดติดตามอย่างใกล้ชิดและอย่ากระพริบตาเป็นอันขาด... ■

วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๔๕

คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ วุฒิสภา เดินทางไปศึกษาดูงาน และรับฟังข้อมูลจากกลุ่มผู้ค้าประเวณี ณ มูลนิธิส่งเสริมโยกยาผู้หญิง อาคาร เกิมทาวเวอร์ พัฒนพงษ์ กรุงเทพฯ

(สำเนา)

พระราชกฤษฎีกา
เรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ
พ.ศ. ๒๕๔๕

(พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช พร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๕
เป็นปีที่ ๕๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรได้กำหนดวันเริ่มสมัยประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ
ในวันที่ ๑ สิงหาคม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖๑ มาตรา ๑๖๔ และมาตรา ๒๒๐ ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุม
รัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๔๕ ในวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร
นายกรัฐมนตรี

สรุปผล

การประชุมวุฒิสภา

โดย กลุ่มงานรายงานการประชุม สำนักการประชุม

ครั้งที่ ๒ (สมัยวิสามัญ) เป็นพิเศษ

วันพุธที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕

ในการประชุมครั้งนี้ ประธานวุฒิสภา (พลตรี มนูญกฤต รูปขจร) รองประธานวุฒิสภาคนที่หนึ่ง (นายพิเชฐ พัฒนโชติ) และรองประธานวุฒิสภาคนที่สอง (นายบุญทัน ดอกไธสง) ได้ผลัดเปลี่ยนกันเป็นประธานของที่ประชุม ที่ประชุมได้พิจารณาเรื่องด่วน ดังนี้

๑. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

๒. ร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

ในการพิจารณาเรื่องด่วนตามลำดับที่ ๑ และลำดับที่ ๒ ที่ประชุมได้มีมติ ให้รวมพิจารณาพร้อมกัน เนื่องจาก เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน หลังจากนายกรัฐมนตรีชี้แจง มีสมาชิกฯ ยกยอพราย รองนายกรัฐมนตรี (นายปลอด ยติเรกสาร) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา) ตอบชี้แจงแล้ว รองประธานวุฒิสภาคนที่สอง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ประธานของที่ประชุมได้สั่งเลื่อนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ไปพิจารณาต่อในการประชุมวุฒิสภาในครั้งต่อไป

ครั้งที่ ๓ (สมัยวิสามัญ) เป็นพิเศษ

วันพฤหัสบดีที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๔๕

ในการประชุมครั้งนี้ ประธานวุฒิสภา (พลตรี มนูญกฤต รูปขจร) รองประธานวุฒิสภาคนที่หนึ่ง (นายพิเชฐ พัฒนโชติ) และรองประธานวุฒิสภาคนที่สอง (นายบุญทัน ดอกไธสง) ได้ผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่ประธานของที่ประชุม

หลังจากที่ประชุมรับทราบพระบรมราชโองการประกาศ แต่งตั้ง นายพลททรัพย์ ปิยะอนันต์ เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเพิ่มเติม ตั้งแต่วันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๔๕ แล้ว ที่ประชุมได้พิจารณาเรื่องต่างๆ ดังนี้

๑. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และ ร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว ซึ่งเป็นการพิจารณาต่อจากการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ (สมัย วิสามัญ) เป็นพิเศษ วันพุธที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ที่ประชุมได้ลงมติรับร่างพระราชบัญญัติไว้พิจารณาทั้งสองฉบับ และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ทั้งสองฉบับ จำนวน ๓๔ คน ประกอบด้วย

๑. นายไสว พรหมณี	๒. นายบุญเลิศ ไพรินทร์
๓. นางมาลีรัตน์ แก้วก่า	๔. นายสุนทร จินดาอินทร์
๕. นายศรีเมือง เจริญศิริ	๖. นายสุพร สุภสร
๗. นายอนันต์ ตาโลตม	๘. นายสันติภาพ อินทรพัฒน์
๙. นางนันทนา สงฆ์ประษา	๑๐. นายวิสิทธิ์ เตชะธีราวัฒน์
๑๑. นายเกษม รุ่งธนเกียรติ	๑๒. นายสวัสดิภาพ กันหาธรรม
๑๓. นายบรรพบุรุษ เกริกพิทยา	๑๔. พลเอก วัฒนา สรรพามิช
๑๕. นายวงศ์พันธ์ ณ ตะกั่วทุ่ง	๑๖. พลตำรวจเอก มีชัย นุกูลกิจ
๑๗. นายภิญญา ช่วยปลอด	๑๘. นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ
๑๙. พลตำรวจเอก วิรุฬห์ พื้นแสน	๒๐. นายสุทัศน์ จันทร์แสงศรี
๒๐. นายสมพร คำชื่น	๒๒. นายสมเกียรติ ศรีลัมพ์
๒๓. นางพรหมจรรย์ รัตนเศรษฐ์	๒๔. นายสวัสดิ์ ทรัพย์เจริญ
๒๕. นายวิเชียร เปาอินทร์	๒๖. นายบุญยืน ศุภสารสาทร
๒๗. นายลำพอง พิลาสมบัติ	๒๘. พลตำรวจเอก สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์
๒๙. นายชุมพล ศิลปอาชา	๓๐. นายเสรี สุวรรณภานนท์
๓๐. นายอัษฎางค์ ปาณิกบุตร	๓๒. นายปองพล อดิเรกสาร
๓๓. นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนคานต์	๓๔. นายมนตรี รูปสุวรรณ
- โดยมีกำหนดการแปรญัตติภายใน ๒๐ วัน

๒. ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว เมื่อสมาชิกฯ ยกไปราย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นางสิริกิติ์ มณีรินทร์) ตอบชี้แจงแล้วที่ประชุมได้ลงมติในวาระที่ ๑ รับร่างพระราชบัญญัติไว้พิจารณา และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา จำนวน ๓๕ คน ประกอบด้วย

๑. นายผ่อง เล่งอี้	๒. นายสมควร จิตแสง
๓. นายบุญเลิศ ไพรินทร์	๔. นายวิบูลย์ แซ่มชื่น
๕. นางวิลาวัลย์ ดันวัฒนะพงษ์	๖. นายคำพันธ์ ป้องปาน
๗. นายรงค์ วงษ์พันธ์	๘. พันเอก สมคิด ศรีสังคม
๙. นายอุมาร์ ตอยิบ	๑๐. นายลำพอง พิลาสมบัติ
๑๑. นายวิชัย ครอบงูติ	๑๒. นายอำนาจ เอียรประมุข
๑๓. นายสหัส หินทุเสณี	๑๔. นายพา อักษรเสื่อ
๑๕. นายณรงค์สิทธิ์ เครือรัตน์	๑๖. นายพีครุดดิน บอดอ

๑๗. พลอากาศเอก กานต์ สุระกุล	๑๘. นายทวีป ขวัญบุรี
๑๙. พลตรี อินทร์ดี ยอดบางเตย	๒๐. พลตำรวจโท ณรงค์ อมาตยกุล
๒๑. นายเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง	๒๒. พันตำรวจเอก สุรพงศ์ ไฝนวล
๒๓. นายบุญญา หลีเหลด	๒๔. นายวิทยา มะเสนา
๒๕. นายสม ต๊ะยศ	๒๖. นางมลิวลัย เงินหมั่น
๒๗. นายพิชัย ขำเพชร	๒๘. นายสมเกียรติ ย่อนวิมล
๒๙. นายสมัย สมแสน	๓๐. นายสนิท กุลเจริญ
๓๐. พลโท โสภาส รัตนบุรี	๓๒. นายจำลอง ครุฑขุนทด
๓๓. นายสุวิทย์ คุณกิตติ	๓๔. นายไพบูลย์ เสียงก้อง
๓๕. นายวัลลภ ตั้งคณานุรักษ์	

โดยมีกำหนดการแปรญัตติภายใน ๑๔ วัน

๓. ตั้งกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์ แทนตำแหน่งที่ว่าง ๑ ตำแหน่ง ซึ่งที่ประชุมมีมติให้ตั้งนายโอกาส รองเงิน เป็นกรรมาธิการแทนนางกรองกาญจน์ วิสมทมาຍ ที่ขอลาออกจากตำแหน่ง

๔. ตั้งกรรมาธิการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ แทนตำแหน่งที่ว่าง ๑ ตำแหน่ง ซึ่งที่ประชุมมีมติให้ตั้ง พลตำรวจโท ทวี ทิพย์รัตน์ เป็นกรรมาธิการแทนนายสวัสดิภาพ กันทาธรรม ที่ขอลาออกจากตำแหน่ง

๕. ตั้งกรรมาธิการการทหาร แทนตำแหน่งที่ว่าง ๑ ตำแหน่ง ซึ่งที่ประชุมมีมติให้ตั้ง นายวีรวัส สัทธีธรรม เป็นกรรมาธิการแทนนายพิชิต ชัยวิรัตน์ ที่ขอลาออกจากตำแหน่ง

๖. ตั้งกรรมาธิการการต่างประเทศ แทนตำแหน่งที่ว่าง ๑ ตำแหน่ง ซึ่งที่ประชุมมีมติให้ตั้ง นางมาลีรัตน์ แก้วก่า เป็นกรรมาธิการแทนนายอุมาวีร์ ตอยิบ ที่ขอลาออกจากตำแหน่ง

๗. ตั้งกรรมาธิการกิจการองค์กรอิสระ แทนตำแหน่งที่ว่าง ๒ ตำแหน่ง ซึ่งที่ประชุมมีมติให้ตั้ง นายประสงค์ ไซษิตานนท์ และนายประโกษณ์ สภาวสุ เป็นกรรมาธิการแทน พลตำรวจเอก ประทีน สันติประภพ และนายโอกาส รองเงิน ที่ขอลาออกจากตำแหน่ง

๘. ตั้งกรรมาธิการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม แทนตำแหน่งที่ว่าง ๑ ตำแหน่ง ซึ่งที่ประชุมมีมติให้ตั้ง พลตรี อินทร์ดี ยอดบางเตย เป็นกรรมาธิการแทน นายวิทยา มะเสนา

๙. ตั้งกรรมาธิการวิสามัญศึกษานโยบายมาตรการการบำบัดฟื้นฟูและติดตาม ผลการดำเนินงานเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด แทนตำแหน่งที่ว่าง ๑ ตำแหน่ง ซึ่งที่ประชุมมีมติให้ตั้ง พลตำรวจโท ปรีชา ปฏิบัติสรกิจ เป็นกรรมาธิการแทนนายทวี แก้วคง ที่พ้นจากตำแหน่งตามข้อบังคับฯ ข้อ ๙๔ (๒)

หลังจากนั้น ประธานวุฒิสภาได้ให้เลขาธิการวุฒิสภาอ่านพระบรมราชโองการประกาศพระราชกฤษฎีกาปิดประชุมสมัยวิสามัญแห่งรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๕

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๔๕ และมาตรา ๒๔๖ ได้ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา ด้วยการกำหนดให้ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม และมีสิทธิได้รับค่าตอบแทน หรือค่าทดแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ และกฎหมายดังกล่าวก็คือ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและ ค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ นั้นเอง ซึ่งในพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาโดยเฉพาะ กล่าวคือ

๑. ผู้เสียหาย ซึ่งได้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา โดยที่ตนมิได้มีส่วน เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ดังต่อไปนี้

ก. ความผิดเกี่ยวกับเพศ (มาตรา ๒๗๖ ถึง มาตรา ๒๘๗)

ข. ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย(มาตรา ๒๘๘ ถึงมาตรา ๓๐๔)

๒. จำเลย ซึ่งได้แก่ บุคคลซึ่งถูกฟ้องต่อศาลว่า ได้กระทำความผิดอาญา และเป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ ถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี และปรากฏหลักฐานชัดเจนว่ามีได้เป็นผู้กระทำความผิด และมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี หรือปรากฏตามคำพิพากษา อันถึงที่สุดในคดีนั้นว่า ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด มีสิทธิขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่าย แล้วแต่กรณี โดยให้ยื่นคำร้องขอต่อคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทน ผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ผ่านทางสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กระทรวงยุติธรรม ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

กรณีและผู้เสียหายหรือจำเลยถึงแก่ความตาย ก่อนที่ จะได้รับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่าย แล้วแต่กรณี ให้สิทธิเรียกร้องตามพระราชบัญญัตินี้ ตกได้แก่ทายาทของบุคคลดังกล่าวด้วย

คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาประกอบด้วย ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๐ หน่วยงาน อาทิ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงการคลัง สภานายความ เป็นต้น และผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยคำแนะนำ ของรัฐมนตรีอีก ๕ คน ซึ่งอย่างน้อยต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแพทย์ ด้าน

สังคมสงเคราะห์ หรือด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ด้านละ ๑ คน เป็นกรรมการ คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอนุมัติ ค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายตาม พระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นสำคัญ และอาจแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่ง อย่างใดตามที่ คณะกรรมการมอบหมายก็ได้

ค่าตอบแทนของผู้เสียหายตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ฟิ้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ค่าตอบแทนกรณีถึงแก่ความตาย ค่าขาดประโยชน์ระหว่างที่ไม่สามารถประกอบ การงานได้ตามปกติ ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นตามที่ คณะกรรมการเห็นสมควร

ส่วนค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยนั้น ได้แก่ ค่าทดแทนการถูกคุมขัง ซึ่งคำนวณจากจำนวนวันที่ถูกคุมขังในอัตราที่กำหนดไว้สำหรับการกักขังแทนค่าปรับตาม ประมวลกฎหมายอาญา (ปัจจุบันเท่ากับ วันละ ๗๐ บาท) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ฟิ้นฟูสมรรถภาพ ทางกายและจิตใจ ค่าทดแทนกรณีถึงแก่ความตายที่เป็นผล โดยตรงมาจากการถูกดำเนินคดี ค่าขาดประโยชน์ระหว่าง ถูกดำเนินคดี และค่าใช้จ่าย อันจำเป็นในการดำเนินคดี

สำหรับระยะเวลาในการใช้สิทธิเรียกร้อง ตามกฎหมายดังกล่าว ให้ผู้มีสิทธิยื่น คำร้อง ขอบภายในกำหนด ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหาย รู้ถึงการกระทำความผิด หรือวันที่ศาลมี คำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้องหรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดเพราะปรากฏหลักฐานชัดเจนหรือข้อเท็จจริง ฟังเป็นยุติว่าจำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด และ ในการพิจารณาคำร้องขอ ของคณะกรรมการนั้น ย่อมต้องเป็น ไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่กำหนดในกฎกระทรวง ในกรณีนี้ ผู้ยื่นคำขอ ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของ คณะกรรมการ ในการพิจารณา คำร้องขอหรือ การกำหนดค่า ตอบแทน ค่าทดแทนหรือ ค่าใช้จ่าย ผู้ร้องขอมีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาล อุทธรณ์ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันได้รับ แจ้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ซึ่ง ในการพิจารณาคำอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์

มีอำนาจที่จะสั่งไต่สวนหรือสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ และคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด จะได้แย้งหรือ คัดค้านใด ๆ อีกมิได้

อย่างไรก็ตาม การที่บุคคลใดจะใช้สิทธิเรียกร้อง ใดๆ ฟังต้องใช้ด้วยความสุจริต และภายใต้เงื่อนไขตามที่ มีกฎหมายบัญญัติ ดังนั้น การที่บุคคลใดร้องขอรับ ค่าตอบแทน ค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่ายในคดีอาญาด้วยความอันเป็นเท็จ จึงต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้ใน กฎหมายด้วยเช่นกัน ซึ่งมีระวางโทษทั้งจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากสาระสำคัญโดยสังเขป ของพระราชบัญญัติ ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย แก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ดังกล่าวข้างต้น จะ เห็นได้ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว ได้สะท้อน และยืนยันถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญฉบับประชาชนนี้ ได้เป็นอย่างดี ที่ว่า รัฐธรรมนุญฉบับปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญต่อการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ซึ่งรวมถึง สิทธิประโยชน์ใน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายต่างๆ ในกรณี ที่ผลของคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงได้ว่า จำเลยมิได้ เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็น ความผิด เพราะต้องยอมรับความเป็นจริงกันว่า กระบวนการยุติธรรมเบื้องต้นในระบบกล่าวหา นั้น เป็น

หนทางที่ทำให้เกิดการจับกุมฟ้องร้องผู้ต้องหา หรือจำเลยผิดตัวหรือผิดพลาดได้ง่ายที่สุด ใน ทางตรงกันข้าม การกระทำความผิดอาญา บางอย่างที่จำเลยเป็นผู้กระทำขึ้น ก็อาจส่ง ผลร้ายแก่ผู้เสียหายมากไปกว่าความเสียหายทางแพ่งหรือทางอาญาก็ เช่น ทำให้ต้องเสียเวลาทำมาหากินเมื่อ ต้องมีการดำเนินคดี ในโรงศาล หรือเกิดความรู้สึกที่ไม่มั่นคง ปลอดภัยต่อชีวิตร่างกาย หรืออาจต้องสูญเสียค่ารักษา พยาบาลและค่าฟื้นฟูบำบัด เป็นเวลานาน เป็นต้น กฎหมาย ฉบับนี้จึงได้รับการบัญญัติขึ้น เพื่อความพยายามในอันที่จะ แก้ไขเยียวยาปัญหาทางสังคม ดังกล่าวนั้นเอง... ■

ฉันรักความเป็นแม่ มากที่สุด

โดย นายสรวง นันทชาติ
สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพะเยา

วันที่ ๑๒ สิงหาคม ของทุกปีได้ยึดถือกันว่าเป็น วันแม่แห่งชาติ ซึ่งตรงกับวันพระราชสมภพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

เมื่อคราวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จประพาส ประเทศอเมริกาและประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป ได้มีบรรดานักหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ขอพระราชทานอนุญาตประทานสัมภาษณ์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มีใจความว่า “สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงโปรดปรานอะไรมากที่สุด” พระองค์ฯ ทรงพระราชดำรัสตอบในทันทีว่า “ฉันรักความเป็นแม่มากที่สุด” ซึ่งมีความหมายที่ยิ่งใหญ่และลึกซึ้งถึงใจบรรดาผู้เกิดมาเป็นลูกอย่างยิ่ง

คำว่า “แม่” เป็นคำที่มนุษย์เกิดมาพอจะเรียนรู้ภาษาคน หัดพูดจาก็เอ่ยภาษามนุษย์ได้ครั้งแรกก็คือคำว่า “แม่”

แม่เป็นผู้ให้ชีวิตแก่ลูกที่จุดมาเกิด โลกนี้ ให้เลือดเนื้อ ให้ร่างกาย ให้จิตใจ ให้ความเป็นคน แรกจุดในครรภ์ของแม่ลูกต้องอาศัยอยู่ในท้องตั้งแต่วันแรก ต้องอาศัยอาหาร น้ำ อากาศจากร่างกายของแม่ทั้งสิ้น สภาพร่างกาย และจิตใจของแม่จะเปลี่ยนไปโดยจะมีรักผูกพันกับสายเลือด ที่อาศัยก่อเกิดชีวิตร่างกายของแม่เป็นแดนเกิด ขณะที่ลูกน้อยกำลังก่อเกิดในครรภ์ของแม่นั้น แม่จะทะนุถนอมมีความผูกพัน กับสายเลือดที่กำลังจะเกิดมา อาจกล่าวได้ว่าไม่มีผู้ใดในโลกนี้จะรัก จะห่วงใย จะปรารถนาดีต่อลูกเทียบเท่ากับแม่ได้ แม่เป็นผู้ให้ชีวิตและให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ลูกอย่างแท้จริง

คำว่า “แม่” จึงมีความหมายที่ยิ่งใหญ่ไพศาล เป็นหลักชัยในชีวิตของลูก

คำว่า “แม่” เป็นเสมือนพระผู้ประเสริฐสูงสุดของลูก มีค่ากว่าอยู่เสมอว่า แม่คือพระอรหันต์ของลูก แม่คือพระพรหมของลูก แม่คือครูคนแรกของลูก พระคุณของแม่ที่มีต่อลูกนั้นยิ่งใหญ่เกินกว่าคำพรรณนาใด ดังปราชญ์โบราณได้รำพรรณนาพระคุณของพ่อแม่ไว้ว่า

หากจะเอาท้องฟ้ามาเป็นกระดาด เอาเขาพระสุเมรุมาคมาเป็นปากกา เอาน้ำในมหาสมุทรมาเป็นน้ำหมึก จดจารึกพรรณนาคูณพ่อแม่ไปจนกว่าจะสิ้นกระดาดและน้ำหมึกก็ไม่อาจจะพรรณนาคูณของพ่อแม่ไว้ครบถ้วนได้ไม่

และมีบทเพลงพรรณนาถึงบุญคุณของแม่ไว้ อย่างลึกซึ้งกินใจลูกที่รู้คุณของแม่ว่า

แม่ที่มีบุญคุณอันใหญ่หลวง ที่เฝ้าหวงหวงลูกแต่หลังเมื่อยังนอนเปล แม่เราเฝ้าไอ้ละเท่ ก่อลมลูกน้อยนอนเปลไม่ห่างหันเหไปจนไกล เมื่อยเล็กจนโตไอ้แม่ถนอมแม่ฝ่ายหอมหอมเกิดแต่รักลูกปักดวงใจ เติบโตไอ้เล็กจนใหญ่นี้แหละหนาอะไรมิใช่ไฉนา เพราะค่าน้ำนม

ครวญคิดพิณใจให้ดี คำน้ำนมแม่นี้จะมีอะไร เหมาะสม
ไยว่าแม่จำลูกคิดถึงคำน้ำนม เลือดในโลกผสม กลั่นเป็น
น้ำนมให้ลูกดื่มกิน

คำน้ำนมครวญชวนให้ลูกฝัง แม่เมื่อหลังเปรียบ
ตั้งผืนฟ้าหนักกว่าแผ่นดิน บวชเรียนพากเพียรจนสิ้นหยด
หนึ่งน้ำนมกิน ทดแทนไม่สิ้นพระคุณแม่เอ๋ย

ในกาพย์มหาเวสสันดรชาดก ได้พรรณนาคุณ
ความดีของแม่ไว้ว่า “ลูกที่ขาดแม่เสมือนไม่มีทั้งพ่อและไม่มี
ทั้งแม่ แต่ถ้าแม่ยังอยู่ก็เสมอเหมือนลูกยังมีทั้งพ่อทั้งแม่”

คนเราเกิดมามีชีวิตจนเติบโตใหญ่ มีร่างกายที่สมบูรณ์
สมประกอบ มีจิตใจ มีความรู้สึกนึกคิด มีอารมณ์ที่สุข
มีทุกข์ที่เรียกว่า วุฒิธรรมและนามธรรม ซึ่งได้รับการถ่ายทอด
สืบสัมพันธ์มาจากพ่อแม่ทั้งสิ้น โดยเฉพาะแม่ผู้ให้กำเนิด
มนุษย์เกิดมาจากจุดเล็กที่สุดที่มองด้วยตาเปล่าไม่เห็นเล็ก
ยิ่งกว่า ผงธุลี เป็นเลือดเนื้อของพ่อแม่ที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน
เริ่มจุดดีโดยการฝังตัวอยู่ในมดลูกของแม่จากวันเป็นเดือน
เป็นปี มนุษย์เราอาศัยครรภ์แม่เป็นแดนจุดดีเกิดมา อาศัย
เลือดเนื้อ อาหาร ลมหายใจ น้ำ ผ่านขี้มทางสรีระร่างกาย
ของแม่ทั้งสิ้น คนที่เป็นแม่เท่านั้นจะรู้สึกซึ่งในหัวใจว่าความ
เป็นแม่นั้นมันเป็นการที่หนักและยิ่งใหญ่ มีความรักความ
ผูกพันกับลูก ในครรภ์ก็อย่างใด จึงมีข่าวหรือเรื่องราวปรากฏ
ให้เห็นในสังคมนุษย์โลกอยู่เสมอ ที่แม่ยอมเจ็บ ยอมป่วย
ยอมอด ยอมทน ยอมเสียสละเพื่อลูกได้มีชีวิตที่ดี มีความสุข
อยู่อย่างปลอดภัย เมื่อลูกอยู่ในเขาวัววัยไร้เดียงสา แม่จะเฝ้า
พุ่มพักทะนุถนอมทุกอย่างมิให้ใครไม่ให้ต่อม ถ้าคราใดลูกเจ็บไข้
ได้ป่วยแม่จะมีความทุกข์ใจ เป็นเรื่องกังวลเป็นอย่างยิ่ง
แม้บางคนถูกสาบมีละทิ้งไปมีลูก ๗ - ๘ คน แม็ก็นหนัก
หาเลี้ยงลูกด้วยลำแข้งของแม่จนลูกใหญ่หน้ากล้าบาน เต็มโต
เป็นผู้ใหญ่ มีเหย้ามีเรือนเป็นหลักเป็นฐานได้ ความเป็นแม่นี้
มันยิ่งใหญ่จริง ๆ ดังคำกริของสมเด็จพระเดชาดิศร ว่า

คุณแม่หนาหนักเพียง	พสุธา
คุณบิดาคุดงา	กาศกวาง
คุณที่พรั่งศิขรา	เมรุมาศ
คุณอาจารย์อ้าง	อาจสู้อาศร

ความรักของแม่ที่มีต่อลูกนั้นเป็นความรักที่บริสุทธิ์
โดยมิได้หวังผลเป็นวัตถุประสงค์ของตอบแทนแต่อย่างใด ซึ่งเป็น
บุญคุณที่ลูกมีอาจจะตอบแทนให้หมดสิ้นได้

จิตสำนึกในความเป็นแม่ที่ยิ่งใหญ่ มีความหนักแน่น
ยิ่งกว่าพื้นพสุธา ยิ่งกว่าขุนเขาเสียดอีก แต่คุณธรรมอัน
ประเสริฐของความเป็นแม่นั้น แม้ในหมู่มสัตว์เดรัจฉาน ก็มี
ปรากฏ ให้เห็นเป็นที่พิศวงยิ่งนัก ที่มีเรื่องเล่าสืบกันมาว่า

เมื่อลูกอยู่ในเขาวัววัยไร้เดียงสา
แม่จะพุ่มพักทะนุถนอมทุกอย่างมิให้ใคร
ไร้ไม่ให้ต่อม ถ้าคราใดลูกเจ็บไข้
ได้ป่วยแม่จะมีความทุกข์ใจ
เป็นเรื่องกังวลเป็นอย่างยิ่ง

ในหมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่งมีกระต่ายนายหนึ่ง มีอาชีพทำนา
ชีวิต ขาวนาในชนบทก็ทำมาหากินกับท้องไร่ท้องนา และ
ท้องน้ำ มีการแสวงหาผักปลา สัตว์น้ำขึ้นมาเป็นอาหารเพื่อ
บริโภคในชีวิตประจำวันถือว่าเป็นปกติวิสัยธรรมดาของผู้คนในชนบท วันหนึ่งกระต่ายดังกล่าวได้พายเรือหาปลา
ตามท้องน้ำได้มองเห็นกลุ่มลูกปลาซ่อนตัวผุดตัวว่ายจน
ผิวน้ำแตกเป็นฟอง ขาวนารู้ดีว่าลูกปลาซ่อนปรากฏบน
ผิวน้ำตรงไหนก็จะแม่ ปลาซ่อน ที่จะคอยระมัดระวังภัยให้
แก่ลูกอยู่ใต้น้ำตรงที่ ปรากฏลูกปลาซ่อนแหวกว่ายอยู่นั้นเอง
ตามวิสัยของสัตว์โลก ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์เดรัจฉาน
จะมีความรัก ความห่วงแทนระมัดระวังอันตรายที่จะเกิด
กับลูกน้อย มีบ่อยครั้งที่พวก พาลหาปลาโดยประสบพบเห็น
มาว่าเมื่อทอดแหได้ปลาซ่อนตัวโตมาจะพบลูกปลาตัวเล็กๆ
ที่แม่ปลาอมลูกน้อยไว้ เมื่อ เห็นว่ามีภัยมาถึงไว้เต็มปากใน
ครั้งนี้เมื่อขาวนาเห็นฝูงลูกปลาซ่อน จึงพายเรือเข้าไปใกล้
ฝูงลูกปลาซ่อนอย่าง ระมัดระวังจนเข้าไปใกล้ในระยะที่จะ

เหรียญแท้ได้ จึงยืนอยู่ที่หัวเรือเหรียญแหลมบริเวณที่ ลูกปลาซ่อนกำลังดำผุดดำว่ายอยู่อย่างเพลิดเพลินไร้เสียงสา เมียร์รวบแหขึ้นมาได้ก็ได้อแม่ปลาซ่อนตัวโตมาตัวหนึ่ง ก็คือ แม่ปลา ของลูกปลาซ่อนนั่นเอง แม่ปลาพยายามดิ้นสุดฤทธิ์ แต่ไม่อาจหลุดออกจากการพันนาการของตาข่ายของแห

ไปได้ขานนา กระหม่อมอยู่ในใจว่าจะนำแม่ปลาซ่อนไปทำห่อหมก ในวันรุ่งขึ้น เมื่อกลับไปถึงบ้าน ซึ่งอยู่ ติดกับห้องน้ำจึงได้นำ แม่ปลาซ่อนซึ่งไว้ในหม้อใส่น้ำไว้ครึ่งหม้อปิดปากหม้อด้วย ฝาสังกะสี เอาสากครกหินทับฝาสังกะสีอีกทีหนึ่ง เกรงว่า แม่ปลาซ่อนอาจจะกระโดดออกจากหม้อน้ำหนีออกไปได้

ขานนาหาปลามาเป็นอาหาร จึงเป็นเรื่องธรรมดา โดยไม่ได้คิดถึงบาปบุญคุณโทษหัวอกของ แม่ปลาซ่อน หรือลูกครอกปลาซ่อน ตัวแดงๆ โดกว่าเม็ด ข้าวสารเท่านั้น เมื่อขาดแม่ปลาซ่อนคอยปกป้อง ภัยอันตรายจากสัตว์อื่นก็ยาก จะมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัยจน เติบโตใหญ่ได้ จะต้องถูกปลา ตัวใหญ่ๆ อื่นมาซุบกินเป็น อาหารอย่างแน่นอน

ในคืนนั้นตั้งแต่หัวค่ำ จนขานนาเข้านอน ก็ได้ยิน เสียงแม่ปลาซ่อนติดตัวอยู่ใน หม้อน้ำเสียงกระทบฝาสังกะสี หลาย ครั้งจนขานนาได้หลับไป ด้วยความเหน็ดเหนื่อยเมื่อเช้า รุ่งเช้าขานนาตื่นขึ้นมาสว่างแล้ว จึงไปล้างหน้าใกล้ที่ซึ่งแม่ ปลาซ่อนไว้ เขาต้องหยุดชะงักเมื่อเห็นสากครกหินตกลงไป อยู่ใกล้หม้อน้ำบริเวณพื้นชานบ้านฝาสังกะสีก็เปิดอ้าค้างไว้ เขารู้ได้ทันทีว่ามันพยายามกระโดดเอาตัวเองกระทบกับฝา สังกะสีตลอดทั้งคืนความพยายามของมันทำให้ สากครกหิน เคลื่อนจากกลางฝาสังกะสีไปที่ละน้อยจนตกลงไปที่พื้น ชานบ้าน และกระโดดจนฝาสังกะสีเปิดออกจากปากหม้อน้ำ มันสามารถกระโดดออกมาจากหม้อน้ำที่ขานนาขังมันไว้ได้ ขานนาก็ไม่รู้รู้สึกเสียใจอะไรมากนัก เพียงแต่รู้สึกเสียใจที่มัน ตัวโตทำห่อหมกคงจะอร่อยลิ้นแน่ๆ เขาคิดว่าไม่เป็นไร ถึง เวลาที่พายเรือออกจากบ้านไปตามห้องน้ำเพื่อหาปลาอีก พายเรือไปไม่กี่ไกลจากบ้านเท่าไรนั่นก็เห็นฝูงลูกปลาซ่อน ดำผุดดำว่ายผิวน้ำเป็นฟอง ด้วยความเพลิดเพลินอย่าง ไร้เสียงสาไม่ได้เรียนรู้เหมือนแม่ปลาซ่อนมักจะซุ่มเงียบๆ คอยระมัดระวังภัยให้ลูกน้อย อยู่ภายใต้ผ้าที่สีกองไปไม่ให้

ศัตรูมองเห็นตัวได้ ขานนาค่อยๆ พายเรือเข้าไปใกล้ฝูงลูก ปลาซ่อนจนอยู่ในระยะที่จะเหรียญแท้ไปครอบคลุมท่ามกลาง ฝูงลูกปลาซ่อนได้แล้วขานนาก็รวบแหขึ้นมา จึงมีแม่ปลาซ่อน ติดตาข่ายแห ตัวโตพอ ๆ กับตัวเมื่อนานนี้สมใจนึก แต่เมื่อ คลื่นปากแหออกขานนาก็ต้องตกตะลึงเพราะภาพปลาซ่อน ตัวเชื่องที่ขานนาปลดออกจากตาข่ายแหเพื่อจับใส่ภาชนะ ที่ขังปลาได้ห้องเรือ ปรากฏว่าที่หัวปลาซ่อนตรงจมูกเหนือ ตาปลานั้นมีรอยแผลดลลกว่าจนเกล็ดปลาหลุดออกเห็น เนื้อปลาขาวซีด ดวงตาปลานั้นแดงมีเลือดคลั่งตั้งถูกแรง กระแทก ขานนาเข้าใจได้ทันทีว่าแม่ปลาซ่อนที่จับได้ครึ่ง

หลังนั้น จะต้องเป็นแม่ปลาซ่อนตัวที่ถูกจับมา ซึ่งไว้ในหม้อน้ำ เมื่อวานนี้นั่นเอง โดยที่ ขานนาผู้นี้พอยังมีพื้นฐานจิตใจที่เป็น พุทธศาสนิกชน จึงพอมีความรู้สึ กถึงบาปบุญคุณโทษ จึงเกิดความ สิ้นใจสลดใจ ได้ปล่อยแม่ปลา ซ่อนลงไปในแม่น้ำใกล้บริเวณ ที่ทอดแหได้มาเพื่อให้มัน ตามหาลูกน้อยของมันได้โดย ง่าย การที่คนเราได้ประสบ พบเห็นเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง ถ้าเป็นบุคคลที่มีจิตใจที่ยังมี คุณธรรมอยู่บ้างย่อมเกิดมี สติ เกิดหิริโอตตัปปะขึ้นมาได้ โดยคิดว่าเมื่อคืนที่ผ่านมา ขณะที่ เขาจับแม่ปลาซ่อนซึ่งไว้ใน หม้อน้ำเอาฝาสังกะสีปิดแล้วเอาสาก ครกหินทับไว้สักทีหนึ่งนั้น แม่ปลาซ่อน คงเกิด ความวิตกกังวลเป็นทุกข์ใจห่วงใย

ลูกปลาซ่อนตัวเล็กๆ ที่ยังไร้เสียงสา ไม่สามารถจะช่วยเหลือ ตัวเองให้อยู่รอดปลอดภัยได้ คงจะถูกปลาอื่นซุบกินเป็น อาหาร โดยสัญชาตญาณในความเป็นแม่ แม้แม่ปลาซ่อนจะ เป็นสัตว์เดรัจฉานตัวเล็กๆ ก็ตาม แต่มีจิตวิญญาณ ความ สำนึกในความรัก ความห่วงใยต่อลูกน้อยไม่แพ้มนุษย์ที่ถือว่า ตนเองเป็นสัตว์ประเสริฐ แต่อย่างใดเลย ได้เพียงพยายาม ครั้งแล้วครั้งเล่าใช้กำลังกายที่มีอยู่กระโดดออกจากหม้อน้ำ ที่มีฝา สังกะสีปิดและมีสากครกหินทับอีกทีหนึ่งจนเคลื่อนออกไปได้ กระเสือก ทรายกลับลงไปสู่ห้องน้ำเพื่อตามหา ลูกน้อยจนสำเร็จ เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ขานนาผู้นั้นตั้ง สัตย์อธิษฐาน ไม่รับประทานเนื้อปลาซ่อนไปตลอดชีวิต สภาวะความเป็นแม่ นั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่สำหรับมนุษย์ และสัตว์จริงๆ (จากหนังสือกฎของกรรมฉบับที่ ๑๑)

“
แม่แม่ปลาซ่อน
จะเป็นสัตว์เดรัจฉานตัวเล็กๆ ก็ตาม
แต่มีจิตวิญญาณ ความสำนึก
ในความรัก ความห่วงใยต่อลูกน้อย
ไม่แพ้มนุษย์ที่ถือว่าตนเอง
เป็นสัตว์ประเสริฐ แต่อย่างใดเลย
”

เรื่องบาปบุญคุณโทษ เรื่องกรรมเรื่องเวร มีคำกล่าว อยู่เสมอว่า “ไม่เชื่อก็ไม่ควรดูหมิ่นหรืออย่าประมาท” มี เรื่องสัตว์ชนิดหนึ่งที่มีประสิทธิภาพได้เสาะกันฟังว่า ลุงถึง ได้เสาะเหตุการณ์ครั้งหนึ่งสมัยยังหนุ่มเป็นพรานป่าให้ฟังว่า

ประมาณ ๓๐ ปีผ่านมาแล้วมีอาเสียดคนหนึ่งอยู่ใน ตัวเมือง ได้มาว่าจ้างให้ลุงถึงหาลูกชะนี เพื่อนำไปฝาก ลูกสาวเพราะลูกอยากจะได้เอาไปเลี้ยงตกลงค่าจ้าง ๑๐๐ บาท สมัยนั้นถือว่ามากจึงรับปากว่าจะหาลูกชะนีมาให้ ลุงถึง เข้าไปในป่า เพื่อหาลูกชะนี เข้าป่าไปไม่ลึกเท่าไร ก็พบฝูงชะนีเห็นมีชะนีแม่ลูกคู่หนึ่งนั่งเกาะอยู่ บนต้นไม้พยอมันเห็นคนเหมือนว่ามันรู้ว่าภัยกำลังมาใกล้ตัว

แม่ชะนีรีบกุมลูกน้อยของมันขึ้นมากอด ขบไว้แนบอกเตรียมที่จะปีนหนีขึ้นไป ตามกิ่งไม้ มันส่งเสียงร้องเตือนตัว อื่นๆ เหมือนจะบอกว่ามีคน แผลงหน้ามาให้รับหนี ช่วง นั้นจึงเห็นชะนีหลายตัวต่าง ก็ปีนป่ายไปตามกิ่งไม้ เพื่อ หนีเอาตัวรอดจนต้นไม้ไหว ยวบยาบไปทั้งต้น แตกฝูง ส่งเสียงร้องลั่นป่า

ลุงถึง ประทับบิน ขึ้นป่า เล็งไปที่ชะนีแม่ลูก คู่ นั้น ทนายหมันปั้นมือว่าจะ ยิงแม่มันให้ร่วงตกลงมาเพื่อจะ ได้เอา ลูกน้อยของมันไปให้กับ ผู้ว่าจ้าง ไม่ต้องการให้ลูกของมันได้ รับบาดเจ็บเพียงสักนิดเดียวเพราะถ้าเอา ลูกชะนีในสภาพ บาดเจ็บคนเลี้ยงก็คงจะไม่พอ

ใจแน่ๆ เพราะต้องมีปัญหาในการรักษาเชี่ยวชาญอีก จึงต้อง พยายามอย่างมากที่จะไม่ให้ ลูกชะนีถูกลูกหลงได้ ส่วน แม่ชะนีนั้นลุงถึงบอกว่าไม่ได้สนใจว่าจะเป็นดาวยร้ายได้อย่างไร

เสียงปืนดังกึกก้องป่า ลุงถึงแน่ใจว่ายังมีแม่ชะนีไม่ พลาดแน่ แม่ชะนีแม่ลูกคู่ นั้นร่วงลงมาจากกิ่งไม้สู่พื้นดิน ลุงถึงเดินเข้าไปดูผลงานของตัวเองก็ได้พบภาพที่น่าสังเวช สลดใจยิ่งนัก มันเป็นภาพสัตว์เดรัจฉานที่ลุงถึงไม่เคยพบมาก่อนว่าจะได้พบเห็นทำให้ลุงถึงเกิดอารมณ์สะท้อใจ จนมีความรู้สึกตลาลายหมดเรี่ยวแรงทันที เพราะเห็นแม่ชะนี โอบกอด ลูกน้อยไว้กับอก เลือดแดงฉานสียเดียวกับเลือดมนุษย์ ไหลออกมาท่วมร่างที่ไร้ชีวิตของลูกชะนี ลุงถึงสังเกตเห็น รอยกระสุนเจาะตรงกลางหลังเข้าลูกชะนีตัวนั้น มันคงตาย ทันทีที่ถูกกระสุนปืน แม่ชะนีก็ถูกกระสุนปืนนัดเดียวกัน

ที่ทะลวงร่างของลูกออกไปเจาะที่หน้าอกของมัน แต่คงไม่ถูก อวัยวะที่สำคัญจึงไม่ตายทันที แต่มันส่งเสียงร้องอย่างตกใจ ประหม่าใจจะขาด แขนสองแขนคงยังกอดลูกน้อยของมันไว้ แนบอก น้ำตาไหลอาบใบหน้าของมันเหมือนคนร้องไห้เสียใจ อย่างสุดซึ้ง ที่คนที่รักต้องมัวมันจากไป มันยกมือเช็ดน้ำตาที่ ไหลอาบบนหน้าแล้วก็ถลมือลงไปกอดหัวของลูกน้อยของมัน สลับกับการคร่ำครวญด้วยความรักและอาลัย แม่ชะนี ไม่ได้ แสดงอาการหวาดกลัวถึงแม้ว่าลุงถึงจะเดินเข้าไปใกล้ ตัว แม่ชะนีแล้วก็ตาม สายตาของมันที่มองลุงถึงอยู่ในขณะนั้น มันทำให้ ลุงถึงเกิดความรู้สึกลงสนทนหัวใจเป็นอันมาก มันไม่ใช่สายตาที่มองอย่างวิงวอนขอชีวิตหรือ

มองด้วยความ หวาดกลัว แต่เป็นสายตา ที่บ่งบอกถึงความเคียดแค้น และชิงชัง เหมือนหนึ่งมันจะทำทุกอย่างให้พามัน เสียให้ตายไปเสีย ที่จะพรากร ลูกน้อยของมันออกไปจาก อ้อมอกของมัน แม่ชะนียัง คงร้องไห้หน้าตานองหน้าอยู่ เช่นนั้นเสียงสะอื้นให้ เหมือน คนไม่ผิดแยกแตกต่างไปเลย ทำให้ลุงถึงสะดุ้งขนลุก เกิด ความสงสารสัตว์เป็นครั้งแรก ตลอดชีวิตเป็นนายพราน ส่ง สัตว์ป่า มีความรู้สึกว่าได้กระทำ ความผิดเหลือเกินที่ทำกับแม่ ลูกชะนีคู่นี้ นี่คือความยิ่งใหญ่ของ สภาวะแห่งความเป็นแม่ (จากหนังสือ เงากรรม)

ที่พักของผู้เขียนได้มีแม่กบพิราบตัวหนึ่ง มาทำรัง อยู่ใต้เครื่องทำความเย็นข้างนอกห้องนอนห่างจากหน้าต่าง ประมาณ ๒ เมตร หลังจากสร้างรังเสร็จได้ไม่นานก็ปรากฏ เห็นไข่นก ๒ ฟอง ในรังนกจะเห็นแม่กบแหวะเวียนมากโข ในรังนานๆ เป็นหลายชั่วโมง บางวันเห็นนกไข่โดยไม้ออก จากรังไปหาอาหารกินเลย ผู้เขียนจึงเอาเมล็ดข้าวไว้ใกล้ๆ รัง แต่แม่กบก็ไม่สนใจจะกิน และยังทำท่าทาง ห่วงไข่อีกด้วย ในระยะที่แม่กบฟักไข่ก็ดี เมื่อเกิดลูกน้อย ๒ ตัวก็ดี คอยสังเกตดูไม่เคยเห็นหน้าพ่อนกตัวไหนบินมา ใกล้กรายดูแล แม่กบและลูกน้อยเลย หงมีแต่แม่กบเท่านั้น ที่แวะเวียนหา อาหารมาป้อนลูกน้อยจนโตวันโตคืน และกบลูกน้อยให้ได้รับความอบอุ่นและกางปีกป้องลูกน้อยในช่วงฝนตก จนลูกน้อย ปีกกล้าขาแข็งสามารถบินออกจากรังได้ ทั้งแม่กบและลูกนก ก็ไม่กลับมาที่รังอีกเลย พฤติกรรมของแม่กบเป็นสภาวะ

ธรรมชาติของความเป็นแม่มีมันยิ่งใหญ่จริงๆ

แต่สภาวะความเป็นลูกจะยิ่งใหญ่หนักแน่น เหมือนเขาสิงขรนั่น จะต้องเป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณของพ่อแม่ ดังที่พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ว่า บิดา มารดา เป็น บุตร ภูมิทิศ ที่บุตรธิดาพึงบำรุงด้วยสถาน ๕ คือ

๑. ท่านได้เลี้ยงเรามาแล้วให้เลี้ยงท่านตอบ
๒. ทำกิจการงานของท่าน
๓. คำรงวงศ์สกุล
๔. ประพฤติตนให้เป็นคนควรได้รับทรัพย์มรดก
๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน

ผู้เขียนเห็นว่าใครที่ยังมีบิดา มารดา มีชีวิตอยู่และได้ให้ความอุปการะเลี้ยงดูท่าน ให้มีความสุขในบั้นปลายของชีวิต ให้ท่านได้มีโอกาสได้บำเพ็ญบุญ รักษาศีล เจริญเมตตาภาวนา นับได้ว่าเป็นผู้มีโชคกลางถิ่นประเสริฐยิ่ง จะเป็นกุศลผลบุญที่มีพลังให้บุตร ธิดา ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สมดังคำพุทธภาษิตที่ว่า นิमित्त สาธุรูปานํ กตเบญเฑกเวทิตา

ความกตัญญูกตเวทิตที่เป็นนิมิตรหมายแห่งคนดีการตอบแทนบุญคุณบิดา มารดา ครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณอื่นๆ ที่เคยให้การอุปการะเลี้ยงดูมาก่อนนั้น เป็นสิ่งที่หาได้ยากและเป็นเครื่องหมายของคนดีและจะประสพโชคดี ในการดำรงชีวิต อาทิเช่น ท่านประธานาธิบดี อับราฮัมลินคอล์น แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ท่านไม่เคยลืมมารดาเลี้ยงของท่าน ที่เคยเลี้ยงดูพ่าร่ำสอนให้กำลังใจแก่ท่านตลอดมา เมื่อท่านได้รับเลือกตั้งให้เป็นประธานาธิบดีท่านได้รับเดินทาง ไปเยี่ยมคารวะมารดาเลี้ยงของท่านก่อนเรื่องอื่นใด และก่อนที่จะเข้าไปรับตำแหน่งที่สำคัญหมายเลข ๑ ของประเทศที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี.

มีลูกจำนวนไม่น้อยในขณะที่พ่อแม่ยังมี ลมหายใจอยู่ก็หาได้ปรนนิบัติเอาใจใส่เรื่องอยู่ เรื่องกิน เรื่องสุขภาพอนามัยของพ่อแม่แต่อย่างใด บางคนยังจะทิ้งพ่อแม่ที่แก่ชราภาพอดอยากปากแห้งไปอยู่ที่กินดี ที่ใกล้หรือห่างไกล ทหารู้ไม่ว่าจิตใจของพ่อแม่ ยังรอคอยการกลับมาของลูก ๆ อยู่ทุกลมหายใจ

แต่เมื่อพ่อแม่ล่วงลับดับขันธ์ไปแล้ว ลูกบางคนก็ทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ทั้งที่ขณะพ่อแม่มีชีวิตอยู่ ไม่เคยเหลียวแลไม่เคยอุปการะเลี้ยงดู ไม่เคยให้ของกินของใช้ก็ยังถือได้ว่าเป็นลูกที่ดีที่สมบูรณ์ยังไม่ได้ แต่บางคนไม่ว่าพ่อแม่ยังมีชีวิตอยู่หรือวายเป็นไปแล้วก็ไม่เคยตอบแทนคุณของบิดา มารดาเลย ยังจะเป็นคนดีไม่ได้เลย

ตั้งคำขวัญวันแม่แห่งชาติ ปี ๒๕๓๕ ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ว่า

ให้จงขวัญวันแม่นับแต่นี้
โดยทำดีต่อพ่อแม่ก่อนแม่
ให้ท่านได้ประจักษ์รักของเรา
ดีกว่าเฝ้าทำบุญให้เมื่อวายนม
พระราชดำรัสที่ว่า
“ฉันรักความเป็นแม่มากที่สุด”

จึงเป็นพระราชดำรัสที่ทรงคุณค่ายิ่งสำหรับลูก ที่เกิดมาในโลกนี้ ทุกคนไม่ว่าชาติใดภาษาใดอย่างแท้จริง ๑๒ สิงหาคม เป็นวันแม่แห่งชาติ จึงขอฝากกราบแทบเท้าคุณแม่ของลูก ๆ ทุกคนด้วยใจคารวะถึง...

ตาเฟื่องตาสลิ่ง ตาเล็กตาน้อย

โดย จันทน์ ทองประเสริฐ
ราชบัณฑิต

เมื่อข้าพเจ้าไปบรรยายเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย ที่กรมประชาสัมพันธ์ มีผู้ถามว่าสำนวนไทยที่ว่า “ตาเฟื่องตาสลิ่ง” กับ “ตาเล็กตาน้อย” มีความหมายเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร และคำว่า “เฟื่อง” กับ “สลิ่ง” นั้นเป็นภาษาไทยแท้ ๆ หรือว่ามาจากภาษาอะไร

สำนวนว่า “ตาเฟื่องตาสลิ่ง” นั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ให้ความหมายไว้ว่า “น. ตาที่แสดงอาการว่าชอบพอรักใคร่ เป็นการทอดไมตรีในทางขู้อาว (มักใช้แก่หญิงสาว).” ส่วนสำนวนว่า “ตาเล็กตาน้อย” นั้น พจนานุกรมได้ให้ความหมายไว้ว่า “น. ตาที่แสดงอาการว่าชอบพอรักใคร่ เป็นการทอดไมตรีในทางขู้อาว (มักใช้แก่หญิงสาว) ตาที่แสดงอาการประจบประแจง (มักใช้แก่เด็ก).”

ข้าพเจ้ายังจำได้ว่า เมื่อคราวที่ราชบัณฑิตยสถาน ได้แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๑๓ ซึ่งมีผลออกมาเป็น “พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕” ตาม คำเสนอแนะของ ศาสตราจารย์ราณีนาทร กฤษวิเชียร องคมนตรี ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีท่านได้เสนอให้รวบรวมบรรดาสำนวนไทยต่างๆ ที่กำลังจะสูญหายไปเอาไว้ในพจนานุกรมฉบับที่กำลังจะชำระใหม่ด้วย คณะกรรมการปรับปรุงพจนานุกรมก็ได้ใช้หนังสือ “สำนวนไทย” ของ “กาญจนาศันย์” ซึ่งมี

“ตาเฟื่องตาสลิ่ง” เป็นสำนวน
หมายความว่า ใช้สายตาให้
ต้องตาผู้หญิงอย่างมีเลศนัย
แสดงว่ารักหรือชอบผู้หญิงนั้น
“สลิ่ง” หมายถึง สบตามากหน่อย
“เฟื่อง” ก็น้อยหน่อย
เป็นอย่างที่เราเรียกว่า “เล่นตา”

อยู่ ๒ เล่ม เป็นหลัก ข้าพเจ้าจึงได้ไปเปิดหนังสือสำนวนไทยทั้ง ๒ เล่มนั้นดู ก็พบสำนวนที่ว่า “ตาเฟื่องตาสลิ่ง” และ “ตาเล็กตาน้อย” อยู่ด้วย ท่านได้ให้ที่มาไว้ข้างดังนี้

“ตาเฟื่องตาสลิ่ง” เป็นสำนวนหมายความว่า ใช้ สายตาให้ต้องตาผู้หญิงอย่างมีเลศนัย แสดงว่ารักหรือชอบ ผู้หญิงนั้น “สลิ่ง” หมายถึง สบตามากหน่อย “เฟื่อง” ก็น้อยหน่อย เป็นอย่างที่เราเรียกว่า “เล่นตา”

“แต่ที่นายสมบัติของหมื่นแหละชอบ...ได้ ที่นั่ง... ฮือ... เหมาะจริง คือตรงกับแม่จุลลินท์นั่นทีเดียว... ผมเล่าก็หมายว่าจะเล่าจกขึ้นกับเขาบ้าง... ชะ... ชะ... ชะ... ทีไหนเล่า พ่อสมบัติเกิด ตาเฟื่องตาสลิ่งขึ้นแล้ว

รัตนทวารวรา”

ในตัวอย่างที่ “กาญจนาคพันธุ์” หรือ ท่านอาจารย์ขุนวิจิตรมาตรา ยกมานั้น ปรากฏว่าผู้ทำตาเพื่อองตาสลิงกลับเป็นผู้ขายไป แต่โดยทั่วไป แล้ว มักจะเป็นผู้หญิง และก็คงไม่ใช่ผู้หญิงอายุมาก หากเป็นผู้หญิงสาว ที่อายุคงไม่มากนัก

ส่วนสำนวนว่า “ตาเล็กตาน้อย” ในหนังสือ “สำนวนไทย” ได้อธิบายไว้ดังนี้

“ตาเล็กตาน้อย” เป็นสำนวน หมายความว่า มองอย่างเป็นนัยคือมองเต็มตาบ้าง มองหรีตาบ้าง แสดงว่า มีอะไรในใจจึงได้ทำตาเล็กตาน้อย คล้ายกับ “ทำตาเพื่อองตาสลิง” ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกัน แต่ “ทำตาเพื่อองตาสลิง” มุ่งใช้ในทางมองผู้หญิง คือ เล่นตากับผู้หญิงอย่างเดียว ส่วน “ทำตาเล็กตาน้อย” ใช้ได้ทั่วไป

จากหนังสือ “สำนวนไทย” จะเห็นว่า คำว่า “ตาเพื่อองตาสลิง” ใช้แก่ผู้ชาย ส่วน “ตาเล็กตาน้อย” นั้น ใช้ได้ทั่วไป ส่วนพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ ทั้ง ๒ สำนวนใช้แก่ผู้หญิงทั้งคู่ เพียงแต่ “ตาเล็กตาน้อย” ใช้แก่เด็กก็ได้

คำว่า “เล่นตา” พจนานุกรม มิได้เก็บไว้ แต่เก็บสำนวนว่า “เล่นหูเล่นตา” แทน และได้ให้ความหมายไว้ว่า “ก. แสดงอาการขยิบตาด้วยสายตา.” ส่วนหนังสือ “สำนวนไทย” ได้เก็บคำว่า “เล่นตา” ไว้ และได้ให้คำอธิบายพร้อมทั้งตัวอย่างประกอบดังนี้

“เล่นตา” เป็นสำนวนหมายความว่า ใช้สายตามองเป็นการแสดงความสนใจ ส่วนมากใช้ในระหว่างชายกับหญิงเกี่ยวกับความรัก

“ข้าเห็นเล่นตาอยู่เมื่อก็ น้องสาวทำที่ก็คมสัน
นับน้องนับพี่กระนี้กระนั้น เข่งขันช่างคิดคิดแบายคาย”
- สังข์ศิลป์ชัย พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๓ -

“แว้นเห็นพวกนางสาวสาวเหล่านี้หนา
ชอบเล่นตากับผู้ชายนายคนไหน
เองมาบอกนะจะถึงใจ
กูจะให้ลิบตำลึงมึงระวัง”
- นิราศรำพึงของนายอยู่ -

ใน “ตำนานการวัดดวงซึ่ง” ท่านอาจารย์ ขุนวิจิตรมาตรา ได้สันนิษฐานไว้ว่า คำว่า “เพื่ออง” อาจเพี้ยนมาจากคำว่า “ปนอะ” ก็ได้ โดยท่านได้ให้เหตุผลไว้ว่า

“อนึ่ง น่าสังเกตว่าตามมาตราเงินของอินเดียโบราณนี้ คำ “ปนอะ” ทางอินเดียเหนือ มาเป็นภาษาทมิฬอินเดียใต้ว่า “ปนัม” อาหารเรียกเพี้ยนไปเป็น “พะนัม” เงินพะนัมนี้เทียบราคาเงินไทยแล้วประมาณเท่ากับเฟื้องหนึ่ง บางทีคำว่า “เพื่ออง” ของไทยอาจมาจากภาษาอาหรับว่า “พะนัม” นี้เอง”

“เพื่ออง” เห็นจะเป็นคำไทยที่เรียกเพี้ยนมาจาก “พะนัม” ดังกล่าวข้างต้น ทำด้วยเงินเหมือนกัน เงินพิกต์น้ำหนัก ๑ เฟื้อง ยังมีจนบัดนี้ เป็นเงินพดด้วง เรียกว่า “เงินเพื่ออง”

ส่วนคำว่า “สลิง” ท่านอาจารย์ขุนวิจิตรมาตรา ได้ให้ความคิดเห็นไว้ดังนี้

“สลิง” คำนี้มาจากเขมรอีกเหมือนกัน ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เงินสลิงมีคำเรียกแปลกอยู่สองชื่อ ชื่อหนึ่งว่า “มาส” (Maas) มีในหนังสือที่หมอลอนเอนเฮลเบอร์ด แคมป์เฟอร์ แต่งเมื่อเข้ามากรุงศรีอยุธยา ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช อีกชื่อหนึ่งว่า “มายอง” (Mayon) มีในหนังสือที่ลาอูแบร์แต่ง เท่าที่ผู้เรียบเรียงหนังสือนี้ (คือขุนวิจิตรมาตรา) ลงค้นดูในหนังสือฝรั่งทั่ว ๆ ไปเข้าใจที่เรียก “มาส” นั้น จะมาทางแขกขวามลายู เพราะชาวขวามลายูมีมาตราซึ่งเรียกว่า “มาส” มีพิกต์น้ำหนักเท่ากับ ๑ ใน ๑๖ ของตำลึง ถ้าคิดเทียบของไทย ก็ตรงกับสลิงหนึ่งพอดี ชาวขวามลายูมีพระศาสดาเป็นต้นคงเอามาตราของอินเดียมาใช้เรียกคือ ๑๖ มาษ หนึ่งสุวันณะ ที่มีในมาตราซึ่งทองของอินเดียโบราณดังกล่าวแล้ว สุวันณะในสมัยนั้นเท่ากับ ๑ ตำลึง คือ ๔ บาท คิดเป็นสลิงก็ ๑๖ สลิงตรงกับ มาษ จึงเท่ากับ สลิงหนึ่งมาษ ใช้กันทาง ขวามลายูแพร่หลายก็เลยคิดมาถึงไทยส่วนที่ชื่อ “มายอง” ก็คงมาจาก มาษ นั้นเอง แต่เป็นเสียงฝรั่งเศสเรียกก็เพี้ยนไปเป็นมายอง ในจดหมายเหตุราชทูตของพระเจ้าเกียรติศิริ กษัตริย์ลังกามาเมืองไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๒๕๓ สมัยสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ กรุงศรีอยุธยา เรียกเงินแปลกว่า “มะสัมปุระ” (masampura) ว่าเป็นราคาหนึ่งในสี่ของบาทนี้ก็ตรงกับเงินสลิงคือ “มาษ” อีก จากชื่อเหล่านี้จึงชวนให้ เข้าใจว่าเงินสลิงนั้นในครั้งโบราณชาวต่างชาติมีแขกฝรั่งที่มาทำ การค้าขายติดต่อกับไทย คงจะเอาคำว่า “มาษ” ของขวามลายู มาใช้เรียก ส่วนไทยเรียกสลิงตามคำเดิมที่เคยเรียก สรุป ความว่า ชาวต่างประเทศคงจะเรียกเงินสลิงว่า “มาษ” ตาม มาตราแขก แต่ ออกเสียงเพี้ยนไปตามสำเนียงของตน ฝรั่งเศสเรียก “มาส” ฝรั่งเศสเป็น “มายอง” แยกลังกาเป็น “มะสัมปุระ” ภาษาทมิฬคือลังกานั้นมักจะลงท้ายเป็น “อัม” ...โดยเหตุที่ภาษาทมิฬลงท้ายด้วย “อัม” มาษก็ต้องเป็น “มะสัม” สลิงหรือมาส ทำด้วยเงิน กำหนด พิกต์น้ำหนักหนึ่งสลิงเป็นเงินพดด้วง ยังมีอยู่จนบัดนี้เรียกว่า เงินสลิง. ■

กิจกรรมวุฒิสภา

วันที่ ๓-๕ สิงหาคม ๒๕๔๕

สถาบันพระปกเกล้า ได้จัดโครงการสัมมนาสมาชิกวุฒิสภาประจำปี ๒๕๔๕ ในการนี้ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และประธานวุฒิสภา พลตรี มนูญกฤต รูปขจร พร้อมด้วยสมาชิกวุฒิสภาเข้าร่วมในโครงการฯ ณ โรงแรมฮิลตัน หัวหินรีสอร์ท แอนด์ สปา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๕

คณะกรรมการกิจการวุฒิสภา ได้จัดการแข่งขันกีฬาระหว่างสมาชิกวุฒิสภากับสื่อมวลชนประจำวุฒิสภา ในการนี้ ประธานวุฒิสภา พลตรี มนูญกฤต รูปขจร ได้เป็นประธาน ในพิธีเปิดการแข่งขัน และร่วมพบปะสังสรรค์สัมพันธ์พี่น้อง ณ สนามกีฬากองพลทหารม้าที่ ๒ รักษาพระองค์สนามเปา กรุงเทพฯ

วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๕

สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดน่าน โดยนายสันติภาพ อินทรพัฒน์ นายสม ตีระยศ ให้การรับรองคณะครูและนักเรียน สำนักงานการประถมศึกษา ทั้งอำเภอภูเพียง ตำบลน้ำเกีฮอง จังหวัดน่าน รวม ๓๖ คน ณ ห้องสาร์นิเทศ ชั้น ๑ อาคารรัฐสภา ๑

กิจกรรมคณะกรรมการ

วันที่ ๑๑-๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๕

คณะกรรมการบริหารการต่างประเทศ วุฒิสภา เดินทางไปเยือนและศึกษาสถานการณ์ด้านองค์การระหว่างประเทศ ณ สมาพันธรัฐสวิส สาธารณรัฐฝรั่งเศส ราชอาณาจักรเบลเยียม และราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์

วันที่ ๑๓-๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๕

คณะกรรมการบริหารวิสามัญกิจการ วุฒิสภา เดินทางไปเยือนและพบปะบุคคลสำคัญ พร้อมศึกษาสถานการณ์ สหพันธรัฐรัสเซีย

วันที่ ๑๕-๒๒ กรกฎาคม ๒๕๔๕

คณะกรรมการบริหารกิจการองค์การอิสระ วุฒิสภา เดินทางไปดูงานด้านกิจการองค์การอิสระ ณ ประเทศเยอรมันนี และประเทศฝรั่งเศส

กิจกรรมคณะกรรมการ

วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๕

คณะกรรมการวิชาการวิจัยการนาคศึกษาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ วุฒิสภา ได้จัดการประชุมสัมมนาฯรับฟังความคิดเห็นของสื่อมวลชนเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้รัฐธรรมนูญ ในการนี้ประธานวุฒิสภา พลตรี มนูญกฤต รูปขจร ได้เป็นประธานกล่าวเปิดการประชุม ณ ห้องเลนกประสงค์ ชั้น ๑ กรมประชาสัมพันธ์

วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๕

คณะกรรมการการงบประมาณ วุฒิสภา ร่วมกับรายการทิศทางการเศรษฐกิจ ได้จัดสัมมนาทางวิชาการเรื่อง "ฝ่ายยุทธศาสตร์การงบประมาณ ๒๕๔๖ : คิดใหม่ ทำใหม่ จริงหรือ?" ในการนี้ ประธานวุฒิสภา พลตรี มนูญกฤต รูปขจร ได้เป็นประธานกล่าวเปิดงาน และร่วมปาฐกถาพิเศษ เรื่อง "บทบาทของวุฒิสภาฯในปัจจุบันต่องบประมาณของรัฐ" ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ ๒๐๓-๒๐๖ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๕

คณะกรรมการการศึกษารมตรี เขียวชน และผู้สูงอายุ วุฒิสภา เดินทางไปศึกษาดูงานและเยี่ยมชมองค์กรดูแลเด็กเร่ร่อน และเข้าเยี่ยมชมห้องประชุมวุฒิสภาในโอกาสนี้ ได้เข้าเยี่ยมชมการระดมเงินกรมขุนชีวัน มณีรักษ์ รองประธานวุฒิสภา ราชอาณาจักกรมขุนฯ

กิจกรรมอื่นๆ

วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสมา และมูลนิธิคอนราต อเดนาวร์ ได้จัดเวทีสมาชิกวุฒิสภาฟังประชาชน ในครั้งนี้ ประธานวุฒิสมา พลตรี มนูญเกตุ รูปขจร ได้เป็นประธานกล่าวเปิดโครงการ พร้อมด้วยสมาชิกวุฒิสภา ร่วมรับฟังและตอบข้อซักถามผู้เข้าร่วมโครงการ ณ สดงัน ราชภัฏเทพสตรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

กิจกรรมคณะกรรมการ

วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๕

คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ วุฒิสภา ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม และ ประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และกรมประชาสัมพันธ์ ได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการ ป้องกันและช่วยเหลือหญิงไทย มีให้ไปประสบปัญหาในต่าง ประเทศ ในครั้งนี้ ประธานวุฒิสมา พลตรี มนูญเกตุ รูปขจร ได้เป็นประธานในพิธีเปิดการประชุม ณ โรงแรม รอยัล ริเวอร์ กรุงเทพฯ

วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

คณะกรรมการการสาธารณสุข วุฒิสมา จัดเวที สาธารณะ เรื่อง พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในครั้งนี้ รองประธานวุฒิสภาคคนที่หนึ่ง นายทิวเขุ พัดมนโชติ ได้เป็นประธานในพิธี การเปิดเวที ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ ๒ อาคารรัฐสภา ๒

สมาชิกวุฒิสภา

ซึ่งได้รับการเลือกตั้งใหม่ แทนตำแหน่งที่ว่าง
ในการเลือกตั้งเมื่อ วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๕

นายถวิล ไพรสอนท์ (MR.TAWIL PRAISONI)

สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดนครศรีธรรมราช

เกิด

๔ สิงหาคม ๒๔๘๐

คุณวุฒิ

รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครอง จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประกาศนียบัตรชั้นสูงรัฐประศาสนศาสตร์ จาก Institute of social studies
เนเธอร์แลนด์

อาชีพ

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (เกียรตินิยมดี) นิด้า

ประสบการณ์

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จาก Syracuse University U.S.A.

ข้าราชการบำนาญ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๒๖,๒๕,๓๕/๑,๓๕/๒,๓๕,๓๕

รองประธานสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๓๔

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก
- มหาวชิรมงกุฏ

วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๕

นายถวิล ไพรสอนท์ สมาชิกวุฒิสภา จังหวัดนครศรีธรรมราชเข้ารายงานตัวต่อสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ในโอกาสได้รับเลือกตั้งใหม่แทนตำแหน่งที่ว่าง

กฎหมายคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุง*

โดย นายไพโรจน์ โพธิ์ไสย

ผู้อำนวยการสำนักงานติดตามผลการดำเนินงาน

บทนำ

การสรรหาและเลือกกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามบทบัญญัติของกฎหมายคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นไปอย่างล่าช้าโดยใช้เวลานานเกือบ ๒ ปี และเมื่อได้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้ว ก็ยังมีอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่

ผู้เขียนซึ่งรับราชการอยู่ในสังกัดสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และได้รับมอบหมายให้ทำงานเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมาตั้งแต่ต้น จนการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้วเสร็จ จึงได้นำประเด็นเหล่านี้ไปจัดทำ วิทยานิพนธ์เสนอต่อ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา ๒๕๔๔ เรื่อง “ที่มาและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒” อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย (สาขากฎหมายมหาชน)

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาเกิดจากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หลายมาตราที่มีบทบัญญัติไม่ชัดเจน บัญญัติไม่ครอบคลุมและไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดปัญหาความชอบด้วยกฎหมาย มิให้เกิดความล่าช้าในการสรรหาและเลือกกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในอนาคต และเพื่อให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะต่อไปนี้

สรุปความเป็นมาและสภาพของปัญหา

สิทธิมนุษยชนได้พัฒนามาตั้งแต่สมัยกรีก โรมัน จนประเทศต่างๆ ได้นำไปเป็นแบบอย่างอยู่ในปัจจุบัน และแม้ว่าคนไทยจะคุ้นเคยกับสิทธิมนุษยชนมาช้านาน เพราะหลักการของสิทธิมนุษยชน มีปรากฏในหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาและได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญเกือบทุกฉบับ นับตั้งแต่ฉบับแรกแล้ว แต่สิทธิเหล่านั้นก็ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง ข้ายังมีแนวโน้มที่จะถูกละเมิดมากขึ้น จนมีการผลักดันให้จัดทำรัฐธรรมนูญใหม่เพื่อเป็นพื้นฐานการปฏิรูปการเมือง โดยมี “องค์กรอิสระ” หลายนองศ์กร เป็นกลไกที่จะดูแลและควบคุมให้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง “คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” เป็นองศ์กรหนึ่งที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นองศ์กรอิสระไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของบุคคลหรือองศ์กรใด แต่ถูกควบคุมตรวจสอบและถอดถอนโดยวุฒิสภาและองศ์กรอิสระด้วยตนเอง “คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” จะทำหน้าที่ตรวจสอบและรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติให้จัดทำกฎหมายเพื่อจัดตั้งให้แล้วเสร็จภายใน ๒ ปี นับแต่รัฐธรรมนูญ (พ.ศ.๒๕๔๐) ใช้บังคับ

ครั้นเมื่อพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ บังคับใช้ และมีการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว ปรากฏว่าการสรรหาและเลือกกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นไปด้วยความล่าช้า กล่าวคือ เริ่มดำเนินการ ตั้งแต่วันบังคับใช้กฎหมาย พฤศจิกายน ๒๕๔๒) จนถึงวันที่เลือกกรรมการสิทธิมนุษยชนได้ครบจำนวน ๐๐ คน ในวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๔ ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

ในวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๔ รวมระยะเวลาที่ใช้ในการสรรหาและเลือกนานถึง ๑ ปี ๔ เดือน ๑๗ วัน และหลังจากได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งแล้ว ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคต่อ การปฏิบัติหน้าที่อีก โดยปัญหาหลักก็คือความไม่คล่องตัวและความไม่มีอิสระในด้านงบประมาณ เนื่องจากกฎหมายคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกำหนดให้สำนักงาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นส่วนราชการสังกัดรัฐสภา โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทำหน้าที่เช่นเดียวกับ คณะกรรมการข้าราชการฝ่ายรัฐสภาหรือ กร. ด้วยเหตุนี้ การบริหารงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงเป็นไปตามระบบระเบียบของทางราชการ ทุกประการ ในขณะที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติส่วนมากมาจากองค์การพัฒนาเอกชน จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรค ไม่สามารถบริหารสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้อย่างคล่องตัวจนกระทั่งถึงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๔ (ขณะทำวิทยานิพนธ์) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ก็ยังไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องพบว่าปัญหาและอุปสรรคเกิดจาก บทบัญญัติของกฎหมายคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หลายมาตราไม่มีความชัดเจน ไม่ครอบคลุม และไม่ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ ของรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๑. กฎหมายไม่กำหนดรายละเอียด เกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการสรรหาและเหตุที่จะทำให้กรรมการสรรหาพ้นจากตำแหน่ง

๒. กฎหมายไม่กำหนดจำนวนบุคคลฯ ที่คณะกรรมการสรรหาฯ จะต้องสรรหาเพื่อเสนอให้วุฒิสภาเลือกใหม่ (ในกรณีที่วุฒิสภาเลือกกรรมการฯ ครั้งที่สองแล้วยังได้กรรมการไม่ครบสิบเอ็ดคน)

๓. บทบัญญัติแห่งกฎหมายไม่สัมพันธ์กัน กล่าวคือบทบัญญัติมาตรา ๗ กำหนดให้ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการจะปฏิบัติหน้าที่ได้ ต่อเมื่อลาออกจากตำแหน่งต่างๆ ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา ซึ่งไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับขั้นตอนและวิธีการเลือกกรรมการฯ ตามมาตรา ๔ ที่ต้องใช้เวลาานกว่าจะเลือกกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ครบจำนวน จึงสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ได้รับเลือกที่ต้องลาออกจากงาน ทั้งที่ยังไม่ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง เพราะวุฒิสภาเลือกกรรมการได้ไม่ครบสิบเอ็ดคน จึงยังไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนใดๆ

๔. บทบัญญัติของกฎหมายไม่ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ คือ กฎหมายไม่ให้ความเป็นอิสระในด้านงบประมาณแก่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แต่กำหนดให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาจัดสรร งบประมาณให้ และเมื่อได้รับงบประมาณแล้ว ก็ไม่สามารถวางกฎ ระเบียบเพื่อบริหารงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นและคล่องตัวได้

ในส่วนของอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีความสอดคล้องไปตามเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญและมีลักษณะเดียวกันกับนานาประเทศ ซึ่งหากแก้ไขให้การบริหารงบประมาณมีความคล่องตัวแล้ว การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ก็จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ควรแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติแห่งกฎหมายคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้มีความชัดเจน ครอบคลุม และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๑. แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา ๔ เพื่อให้การสรรหาและการเลือกกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นไป อย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องไม่หยุดชะงักแม้จะมีกรรมการสรรหาพ้นจากตำแหน่ง และเพื่อให้คณะกรรมการสรรหาฯ ที่ทำหน้าที่ สรรหาในคราวแรก ได้ทำหน้าที่สรรหาต่อไป (ในกรณีที่วุฒิสภาเลือกกรรมการได้ไม่ครบสิบเอ็ดคน) และกำหนดจำนวน บุคคลที่คณะกรรมการสรรหาจะต้องสรรหา เพื่อให้วุฒิสภาเลือกเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติใหม่

๒. เพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพื่อกำหนดรายละเอียดการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสรรหาและการดำเนินการเลือกซ่อม (ในการเนิกรรรมการสรรหาพ้นจากตำแหน่ง)

๓. แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ให้สอดคล้องต้องกัน โดยการกำหนดให้ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการต้องลาออกจากตำแหน่ง(ที่กฎหมายกำหนดไว้) ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่วุฒิสภาเลือกกรรมการได้ครบจำนวน (มาตรา ๗) เพื่อให้สอดคล้องกับวิธีการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (มาตรา ๘) ที่ต้องใช้เวลาานกว่าจะเลือกกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ครบจำนวน

๔. แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา ๒๐ เพื่อให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับการจัดสรรงบประมาณประจำปี เป็นเงิน ๑๐๐ ล้านบาท ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและมีอิสระในด้านงบประมาณมากยิ่งขึ้น การแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว มีหลักการ เหตุผลและรายละเอียด ดังต่อไปนี้

บันทึกหลักการและเหตุผล

ร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

หลักการ

ให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗ วรรคสอง มาตรา ๘ (๒) เพิ่มเติมมาตรา ๘/๑ มาตรา ๘/๒ และแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

เหตุผล

โดยที่การสรรหาและการเลือกกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ผ่านมา มีความล่าช้า มีข้อโต้แย้งหลายประการ และสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทั้งนี้ เพราะบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมและไม่สอดคล้องสัมพันธ์กัน นอกจากนี้การใช้จ่ายงบประมาณของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ก็ไม่มีความคล่องตัวซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานที่ดูแลและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ในการนี้ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว ให้มีความชัดเจน ครอบคลุม สอดคล้องกันและมีความคล่องตัวยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง

พระราชบัญญัติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ฉบับที่ ..)”

พ.ศ. ....

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“เมื่อวุฒิสภาเลือกบุคคลตาม (๑) (๒) และ (๓) โดยได้รับความยินยอมของผู้นั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) แล้วซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันเลือก กรรมการได้ครบจำนวนสิบเอ็ดคน ตามมาตรา ๔ หรือนับแต่วันที่ได้รับเลือกตามมาตรา ๑๓ แล้วแต่กรณี แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกภายในเวลาที่ กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ และให้ดำเนินการสรรหาและเลือกกรรมการใหม่แทน”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔(๒) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๒) ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติเรียกผู้ได้รับการเสนอชื่อตาม (๑) ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในการนี้ให้ผู้ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาตามลำดับเป็น ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการ แต่ถ้าไม่มีผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการหรือมีผู้ได้รับเลือก เป็นกรรมการไม่ครบสิบเอ็ดคนให้นำรายชื่อผู้ไม่ได้รับเลือกในคราวแรกนั้นมาให้สมาชิกวุฒิสภาออกเสียงลงคะแนนอีกครั้งและในกรณีนี้ให้ ถือว่าผู้ได้รับคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ถ้ามีผู้ได้คะแนนเสียงเท่ากันอันเป็นเหตุให้ผู้ได้รับเลือกเกินสิบเอ็ดคน ให้ประธานวุฒิสภาจับฉลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก ในกรณี ที่ไม่มีผู้ใดได้รับเลือกเป็นกรรมการหรือได้รับเลือกเป็นกรรมการไม่ครบสิบเอ็ดคน ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาและจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่เหมาะสมจะเป็นกรรมการตามมาตรา ๕ จำนวนสองเท่าของจำนวนกรรมการที่ยังไม่ครบ สิบเอ็ดคน เพื่อเสนอวุฒิสภาลงมติเลือกใหม่”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘/๑ และมาตรา ๘/๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

"มาตรา ๘/๑ กรรมการสรรหาพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๘ (๑)
- (๔) คณะกรรมการสรรหาเสนอบัญชีรายชื่อต่อประธานวุฒิสภา ตามมาตรา ๘ (๑) หรือ (๒) แล้ว

เมื่อมีกรณีตาม (๑) (๒) และ (๓) ให้กรรมการสรรหาที่เหลืออยู่ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้และให้ถือว่า คณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๘ (๑) ประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่ เว้นแต่กรรมการสรรหาเหลืออยู่ไม่ถึง ๒๐ คน

มาตรา ๘/๒ ภายใต้อำนาจมาตรา ๘/๑ ให้เลขานุการคณะกรรมการสรรหา เริ่มดำเนินการเพื่อให้ได้กรรมการสรรหาครบจำนวน ตามมาตรา ๘(๑) ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง"

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๒๐ ให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเสนองบประมาณผ่านประธานรัฐสภา เพื่อเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาจัดสรรงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนให้เพียงพอ กับ การบริหารงานโดยอิสระของคณะกรรมการไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งหากประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร้องขอ คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะกรรมการอำนวยการอาจอนุญาตให้ประธานกรรมการ หรือผู้ที่ประธานกรรมการมอบหมายมา ขี้แจงก็ได้"

มาตรา ๗ ให้ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติรักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

* สรุปรายงานวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ที่มาและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (สาขากฎหมายมหาชน) ปีการศึกษา ๒๕๔๔

กฎหมายว่าด้วย วิธีปฏิบัติราชการปกครอง

การเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง

โดยสำนักวิชาการ
(ต่อจากฉบับเดือนกรกฎาคม)

๑. หลักพื้นฐานทั่วไป

เจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่นั้น อาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเมื่อใดก็ได้ ไม่ว่าจะพ้นขั้นตอนการกำหนดให้อุทธรณ์ หรือให้โต้แย้งตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นมาแล้วหรือไม่ แต่การเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง ที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่งนั้น เช่น ใบอนุญาตต่าง ๆ หรือการให้เงินช่วยเหลือต่าง ๆ เจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการเพิกถอนคำสั่งภายใน ๙๐ วัน นับแต่ได้รู้ถึงเหตุที่จะให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้น เว้นแต่ คำสั่งทางปกครองนั้นได้ทำขึ้น เพราะผู้รับคำสั่งได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้ง หรือการข่มขู่ หรือการ ชักจูงใจ โดยการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีขอบด้วยกฎหมาย (มาตรา ๔๙)

๒. การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำสั่งทางปกครองที่ออกโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หากไม่เข้ากรณีที่อาจเยียวยาได้ตามมาตรา ๔๑ แล้ว เจ้าหน้าที่มีอำนาจใช้ดุลพินิจที่จะเพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้นได้เสมอ การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อาจแบ่งได้เป็น ๓ กรณี คือ

(๑) การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และคำสั่งนั้นไม่เป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่ง เจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่นั้น อาจเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วน โดยจะให้มีผลย้อนหลังไปตั้งแต่นะออกคำสั่งทางปกครอง หรือไม่ย้อนหลัง หรือให้มีผลเป็นการเพิกถอนวันเวลาใดในอนาคตก็ได้ (มาตรา ๕๐)

(๒) การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นการให้เงิน หรือให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่อาจแบ่งแยก ได้แก่ ผู้รับคำสั่ง เจ้าหน้าที่ หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่นั้นอาจเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วนโดยจะให้มีผลย้อนหลัง หรือไม่ย้อนหลัง หรือให้มีผลในวันเวลาใดก็ได้ในอนาคต แต่การเพิกถอนคำสั่งดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงความเชื่อโดยสุจริตของผู้รับประโยชน์ในความคงอยู่ของคำสั่งทางปกครองนั้น กับประโยชน์สาธารณะประกอบกัน (มาตรา ๕๐ ประกอบกับ มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง)

(๓) การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองในกรณีที่ผู้รับคำสั่งทางปกครองมีความเชื่อโดยสุจริตในความคงอยู่ของคำสั่ง ทางปกครอง ถ้าได้ใช้ประโยชน์อันเกิดจากคำสั่งทางปกครองนั้นหรือได้ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินไปแล้ว โดยไม่อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้หรือการเปลี่ยนแปลงจะทำให้ผู้นั้นเสียหายเกินสมควร กล่าวคือ เจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่นั้นอาจไม่สามารถเพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้นย้อนหลังไปลบล้างคำสั่งเดิมได้ (มาตรา ๕๐ ประกอบกับ มาตรา ๕๑ วรรคสอง)

กรณีผู้รับคำสั่งทางปกครองจะอ้างความเชื่อโดยสุจริตไม่ได้

ดังต่อไปนี้

- ก. ผู้นั้นได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งหรือข่มขู่ หรือชักจูงใจ โดยการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีชอบด้วยกฎหมาย
- ข. ผู้นั้นได้ให้ข้อความซึ่งไม่ถูกต้อง หรือไม่ครบถ้วนในสาระสำคัญ
- ค. ผู้นั้นได้รู้ถึงความไม่ชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง ในขณะที่ได้รับคำสั่งทางปกครองหรือการไม่รู้นั้นเป็นไปโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (มาตรา ๕๑ วรรคสาม)

๓. การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย

คำสั่งทางปกครองแม้จะออกมาโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่บางกรณีนั้นก็มีผลบังคับที่ไม่เหมาะสมแก่สถานการณ์ หรือมีเหตุการณ์สำคัญ การออกคำสั่งดังกล่าวย่อมไม่เกิดผลดีจึงจำเป็นต้องมีการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้น การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย อาจแบ่งได้เป็น ๓ กรณี คือ

(๑) คำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งไม่เป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่งทางปกครอง อาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วน โดยให้มีผลตั้งแต่ขณะที่เพิกถอนหรือให้มีผลในวันเวลาใดก็ได้ในอนาคต เว้นแต่เป็นกรณีที่ต้องทำคำสั่งทางปกครองที่มีเนื้อหาทำนองเดียวกันนั้นอีก หรือเป็นกรณีที่การเพิกถอนไม่อาจกระทำได้เพราะเหตุอื่น ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงประโยชน์ของบุคคลภายนอกประกอบด้วย (มาตรา ๕๓ วรรคหนึ่ง)

(๒) คำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่งทางปกครอง อาจถูกเพิกถอน ทั้งหมดหรือบางส่วน โดยให้มีผลตั้งแต่ขณะที่เพิกถอน หรือให้มีผลในวันเวลาใดก็ได้ในอนาคต เมื่อเกิดกรณีดังต่อไปนี้

- ก. มีกฎหมายกำหนดให้เพิกถอนได้หรือมีข้อสงวนสิทธิให้เพิกถอนได้ในคำสั่งทางปกครองนั่นเอง
- ข. คำสั่งทางปกครองนั้นมีข้อกำหนดให้ผู้รับประโยชน์ต้องปฏิบัติ แต่ไม่มีการปฏิบัติภายในเวลาที่กำหนด

- ค. ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งหากมีข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เช่นนี้ในขณะที่ทำคำสั่ง ทางปกครองแล้วเจ้าหน้าที่คงจะไม่ทำคำสั่งทางปกครองนั้น และหากไม่เพิกถอนจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะได้

- ง. บทกฎหมายเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งหากมีบทกฎหมายเช่นนี้ในการทำคำสั่งทางปกครองแล้ว เจ้าหน้าที่คงจะไม่ทำคำสั่งทางปกครองนั้น แต่การเพิกถอนในกรณีนี้ให้กระทำได้เท่าที่ผู้รับประโยชน์ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือยังไม่ได้รับประโยชน์ตามคำสั่งทางปกครองดังกล่าว และหากไม่เพิกถอนจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะได้

- จ. อาจเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประโยชน์สาธารณะหรือต่อประชาชนอันจำเป็นต้องป้องกัน หรือขจัดเหตุดังกล่าว (มาตรา ๕๓ วรรคสอง)

(๓) คำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นการให้เงินหรือให้ทรัพย์สิน หรือให้ประโยชน์ ที่อาจแบ่งแยกได้ อาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วนโดยให้มีผลย้อนหลัง หรือไม่มีผลย้อนหลังหรือให้มีผลในวันเวลาใดก็ได้ในอนาคต เมื่อเกิดกรณีดังต่อไปนี้

- ก. มิได้ปฏิบัติหรือปฏิบัติล่าช้าในอันที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งการปกครอง

- ข. ผู้ได้รับประโยชน์มิได้ปฏิบัติ หรือปฏิบัติล่าช้าในอันที่จะดำเนินการให้เป็นไป ตามเงื่อนไขของคำสั่ง ทางปกครอง (มาตรา ๕๓ วรรคสี่)

๔. การเยียวยาประโยชน์ที่เสียหาย

กรณีการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๑) ในกรณีที่เป็นกรณการเพิกถอนการให้ประโยชน์ที่แบ่งแยกได้ การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองจะให้มีผลย้อนหลังหรือไม่จะต้องพิจารณาจากสภาพของเรื่องความเชื่อโดยสุจริตของผู้รับประโยชน์ และประโยชน์สาธารณะประกอบกัน โดยกำหนดให้บุคคลผู้รับคำสั่งทางปกครองต้องคืนประโยชน์ที่ได้รับตามหลักสามัญควรได้ ถ้าผู้นั้นได้รู้ถึงความไม่ชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองในขณะที่ได้รับคำสั่ง หรือการไม่รู้นั้นเป็นไปด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ผู้นั้นก็ต้องคืนประโยชน์ที่ได้รับไปเต็มจำนวน (มาตรา ๕๑ วรรคสี่)

(๒) ในกรณีที่เป็นกรณการเพิกถอนการให้ประโยชน์ที่แบ่งแยกไม่ได้ ผู้ได้รับผลกระทบจากการเพิกถอนมีสิทธิได้รับค่าทดแทนความเสียหาย เนื่องจากความเชื่อโดยสุจริตในความคงอยู่ของคำสั่งนั้น โดยค่าทดแทนความเสียหายดังกล่าวจะต้อง ไม่สูงกว่าประโยชน์ที่ผู้นั้นอาจได้รับ (มาตรา ๕๒)

กรณีการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย

๑) มีข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปและหากไม่เพิกถอนจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์สาธารณะได้

๒) มีบทกฎหมายเปลี่ยนแปลงไป และหากไม่เพิกถอนจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์สาธารณะ

๓) อาจเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประโยชน์สาธารณะหรือต่อประชาชน ซึ่งเป็นเหตุตาม มาตรา ๕๓ วรรคสอง (๓) (๔) และ (๕) ผู้เสียประโยชน์จากการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายย่อมได้รับค่าทดแทนความเสียหายอันเกิดจากความเชื่อโดยสุจริตในความคงอยู่ของคำสั่งนั้น ทำนองเดียวกันกับผู้ได้รับผลกระทบจากการเพิกถอน คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นการให้ประโยชน์ที่แบ่งแยกไม่ได้ (มาตรา ๕๓ วรรคสาม)

กำหนดระยะเวลา

การพิจารณาออกคำสั่งทางปกครอง และการบังคับตามคำสั่งทางปกครองจำเป็นต้องมีเรื่องระยะเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง การนับระยะเวลาหากกำหนดเป็นวัน สัปดาห์ เดือน หรือปี นั้น มิให้นับวันแรกแห่งระยเวลานั้นรวมเข้าด้วย วันแต่จะได้เริ่มการในวันนั้น หรือเจ้าหน้าที่กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ส่วนวันสิ้นสุดของระยเวลานั้น หากเป็นวันหยุดทำการของเจ้าหน้าที่และเป็นการที่เจ้าหน้าที่มีหน้าที่จะต้องกระทำการให้นับรวมไว้ด้วย แต่ถ้าเป็นกรณีที่ประชาชนผู้รับคำสั่งต้องกระทำการไม่ว่าจะเป็นระยเวลาที่กำหนดโดยกฎหมายหรือโดยคำสั่งของเจ้าหน้าที่ ถ้าวันสุดท้ายเป็นวันหยุดทำการงานของเจ้าหน้าที่หรือเป็นวันหยุดตามประเพณีของผู้รับคำสั่งก็ดี ให้ถือว่าระยเวลานั้นสิ้นสุดในวันทำงานที่ถัดจากวันหยุด วันแต่กฎหมายหรือเจ้าหน้าที่จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น (มาตรา ๖๔)

ระยเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่งของเจ้าหน้าที่นั้น ผู้รับคำสั่งอาจขอขยายระยเวลาต่อเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งได้ เจ้าหน้าที่อาจพิจารณาขยายให้อีกได้โดยปกติจะต้องนับเวลาที่ขยายต่อไปจากกำหนดเวลาเดิม แต่ถ้าระยเวลาเดิมได้สิ้นสุดลงแล้ว และการสิ้นสุดลงนั้นจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม เจ้าหน้าที่อาจขยายกำหนดเวลาให้มีผลย้อนหลังได้ (มาตรา ๖๕)

กำหนดอายุความ

โดยปกติอายุความฟ้องคดีย่อมนับเดินไปตลอดเวลา แต่อย่างไรก็ดี หากผู้ได้รับคำสั่งทางปกครองหรือผู้ถูกบังคับ ทางปกครองไม่พอใจคำสั่งหรือคำบังคับดังกล่าวได้ยื่นอุทธรณ์ตามกฎหมายนี้ หรือยื่นคำขอต่อ

คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท หรือคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการ
กฤษฎีกาแล้วอายุความย่อมระงับเหตุอยู่ไม่นับในระหว่างนั้นจนกว่าการพิจารณาจะถึงที่สุดหรือเสร็จไป
โดยประการอื่นที่มีใช้การถอนคำขอหรือทิ้งคำขอเพื่อให้โอกาสที่ผู้นั้นจะได้ใช้สิทธิของตนในการขอให้องค์กร
วินิจฉัยข้อพิพาททางปกครองได้พิจารณา โดยไม่กระทบถึงอายุความในการฟ้องคดีต่อศาล (มาตรา ๖๗)

กำหนดการประกาศและการแจ้งคำสั่งทางปกครอง

คำสั่งทางปกครองอาจกระทำโดยวาจาหรือเป็นหนังสือ หรือใช้มาตรการใด ๆ ที่เหมาะสมกับกรณี
เฉพาะเรื่อง แต่การกระทำโดยวาจาหรือเป็นหนังสือนั้นจะต้องมีการประกาศหรือแจ้งคำสั่งทางปกครอง
ให้แก่ผู้รับคำสั่งทางปกครองนั้น คำสั่งทางปกครองดังกล่าวจึงจะมีผลใช้บังคับ วิธีการแจ้งจะใช้วิธีแจ้งต่อหน้า
ผู้รับคำสั่งทางปกครองก็ได้หรือส่งไปยังภูมิลำเนาของผู้รับคำสั่งทางปกครองที่ได้ให้ไว้กับเจ้าหน้าที่ และหาก
ไม่มีผู้รับโดยชอบด้วยกฎหมายก็อาจใช้วิธีวางคำสั่งหรือปิดคำสั่งนั้น ทำนองเดียวกับการส่งหมายของศาล กรณี
ที่ส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ โดยทั่วไปแล้วให้ถือว่าได้รับแจ้งเมื่อครบกำหนด ๗ วันนับแต่ วันส่งสำหรับกรณีส่ง
ภายในประเทศหรือเมื่อครบกำหนด ๑๕ วันสำหรับกรณีส่งไปยังต่างประเทศ (มาตรา ๖๘ -๗๑) เพื่อความ
สะดวกและการประหยัดค่าใช้จ่ายในกรณีที่มีผู้รับคำสั่งทางปกครองที่มีเนื้อหาเหมือน ๆ กันจำนวนมากกว่า
๕๐คน อาจกระทำโดยการประกาศไว้ ณ ที่ทำการของเจ้าหน้าที่และที่ว่าการอำเภอที่ผู้รับภูมิลำเนาก็ได้
ถ้ามีผู้รับจำนวนเกินกว่า ๑๐๐ คนหรือไม่รู้ตัวผู้รับ หรือไม่รู้ภูมิลำเนาของผู้รับ อาจใช้วิธีประกาศใน
หนังสือพิมพ์ที่แพร่หลายในท้องถิ่นนั้นก็ได้ โดยให้ถือว่าได้รับแจ้งเมื่อล่วงพ้นระยะเวลา ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้
แจ้งโดยวิธีดังกล่าว (มาตรา ๗๒ - ๗๓) และหากมีความจำเป็นเร่งด่วนก็อาจใช้วิธีส่งทางเครื่องโทรสารก็ได้
(มาตรา ๗๔)

การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง คือกระบวนการควบคุมตรวจสอบคำสั่งทางปกครองภายในองค์กร
ฝ่ายปกครอง ซึ่งองค์กรผู้มิอำนาจพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์มีอำนาจในการตรวจสอบทั้งความชอบด้วย
กฎหมายและความเหมาะสมในเนื้อหาของการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองผู้ออกคำสั่งนั้น (เจ้าหน้าที่
ฝ่ายปกครองมีอำนาจใช้ดุลพินิจตามกฎหมายด้วย)

ในกรณีที่กฎหมายเฉพาะบัญญัติให้คำสั่งทางปกครองใดมีขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งไว้
แล้วเช่นใด คู่กรณีก็ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กฎหมายเฉพาะนั้นบัญญัติไว้ แม้ว่าขั้นตอนและ
ระยะเวลาดังกล่าวนั้นจะมีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการต่ำกว่า
หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ก็ตาม

ส่วนคำสั่งทางปกครองที่ไม่มีบัญญัติในกฎหมายเฉพาะกำหนดเรื่องขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์
หรือโต้แย้ง ไว้ก่อนย่อมถูกบังคับให้ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนและระยะเวลาตามพระราชบัญญัตินี้ มิฉะนั้นคู่กรณี
จะไม่สามารถนำคดีไปสู่ การพิจารณาขององค์กรวินิจฉัยคดีปกครองได้ (มาตรา ๓ วรรคสอง)

ในกรณีที่กฎหมายเฉพาะกำหนดให้คำสั่งทางปกครองใดต้องอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นคณะกรรมการ
นอกจาก ขอบเขตการพิจารณาอุทธรณ์และกระบวนการพิจารณาจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายเฉพาะนั้นแล้ว
ยังให้ใช้กระบวนการพิจารณาที่ได้บัญญัติไว้ในหมวด ๒ ของพระราชบัญญัตินี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับ
กระบวนการพิจารณาในกฎหมายเฉพาะฉบับนั้น อีกด้วย (มาตรา ๔๗)

แต่อย่างไรก็ตาม มีคำสั่งทางปกครองอยู่ ๒ ประเภท ที่แม้จะมีได้มีกฎหมายเฉพาะกำหนดขั้นตอนและ
ระยะเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งเอาไว้ แต่ก็ไม่อยู่ภายใต้บังคับให้ต้องอุทธรณ์เสียก่อนจึงจะนำคดีไปสู่การพิจารณา
ขององค์กรวินิจฉัยคดีปกครองได้ ได้แก่

๑. คำสั่งทางปกครองของรัฐมนตรี

ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองได้ออกโดยรัฐมนตรี คำสั่งทางปกครองดังกล่าวจะไม่อยู่ภายใต้บังคับให้ต้องอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายเฉพาะฉบับใด ก็เป็นองค์การสูงสุดตามกฎหมายฉบับนั้นๆ จึงไม่มีผู้บังคับบัญชาที่สูงกว่าที่จะพิจารณาคำอุทธรณ์ได้ ดังนั้น คู่กรณีจึงต้องโต้แย้งคำสั่งทางปกครองนั้นต่อองค์กรวินิจฉัยคดีปกครองโดยตรง (มาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง)

๒. คำสั่งทางปกครองของคณะกรรมการ

ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองได้ออกโดยคณะกรรมการต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายหรือไม่ คำสั่งทางปกครองดังกล่าวจะไม่อยู่ภายใต้บังคับให้ต้องอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากคณะกรรมการต่างๆ เป็นองค์กรที่ใช้อำนาจทางปกครองโดยเฉพาะและไม่อยู่ในระบบสายการบังคับบัญชา คำสั่งทางปกครองของคณะกรรมการจึงเป็นที่สุด ไม่มีองค์กรใดที่สูงกว่าที่จะพิจารณาคำอุทธรณ์ได้ ดังนั้น คู่กรณีจึงต้องโต้แย้งคำสั่งทางปกครองนั้นต่อองค์กรวินิจฉัยคดีปกครองโดยตรง (มาตรา ๔๔)

การยื่นอุทธรณ์และกำหนดเวลาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

๑. ผู้ที่มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

ผู้มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง คือ “คู่กรณี” ซึ่งได้แก่ผู้ที่ได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครองทุกคนนั่นเอง ซึ่งได้แก่ ผู้ที่ได้ยื่นคำขอ ผู้คัดค้านคำขอ ผู้อยู่ในบังคับหรือจะอยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครอง และผู้ที่ได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครองอื่นๆ แต่สำหรับบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครองนั้นจะอุทธรณ์ไม่ได้ แต่บุคคลดังกล่าวสามารถโต้แย้งคำสั่งทางปกครองนั้นต่อองค์กรวินิจฉัยคดีปกครองได้โดยตรง (มาตรา ๔๔)

๒. ผู้ที่จะรับอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

คู่กรณีจะต้องอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองที่ระบุชื่อและตำแหน่งในคำสั่งทางปกครองนั้น เพราะบุคคลดังกล่าว เป็นผู้ที่ทราบเรื่องและอยู่ในฐานะที่จะทบทวนคำสั่งทางปกครองของตนเองได้ดีที่สุด (มาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง)

๓. กำหนดเวลาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

คู่กรณีต้องอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว (มาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง) แต่ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองดังกล่าวมิได้รับระบุวันที่อาจอุทธรณ์หรือการโต้แย้งไว้ในคำสั่งทางปกครองนั้นด้วย (มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง) ระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือการโต้แย้งนั้นจะเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งหลักเกณฑ์ดังกล่าว แต่ถ้าไม่มีการแจ้งใหม่ดังกล่าวและระยะเวลาที่อาจอุทธรณ์ได้ตามพระราชบัญญัตินี้ (สิบห้าวัน ตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง) หรือตามกฎหมายเฉพาะ (ถ้ามี) มีระยะเวลาสั้นกว่าหนึ่งปีให้ขยายเป็นหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งทางปกครอง (มาตรา ๔๐ วรรคสอง) อนึ่ง คำสั่งทางปกครองที่ออกก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับไม่อยู่ภายใต้บังคับให้ต้องอุทธรณ์ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัตินี้

รูปแบบของคำอุทธรณ์

(๑) คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ

(๒) คำอุทธรณ์ต้องมีข้อโต้แย้งว่า ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งทางปกครองนั้นอย่างชัดเจน

(๓) คำอุทธรณ์ต้องมีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ข้อความดังกล่าวก็เป็นแค่เพียงแสดงให้เกิดความเข้าใจว่าประสงค์จะได้แย้งส่วนใดหรือโต้แย้งคำสั่งทางปกครองนั้นทั้งหมดก็เพียงพอแล้ว (มาตรา ๔๔ วรรคสอง)

การพิจารณาอุทธรณ์

เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองที่ได้รับคำอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองมีอำนาจพิจารณาทบทวนคำสั่งทางปกครอง ของตนเอง ตามคำอุทธรณ์ได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย หรือความเหมาะสมของการทำคำสั่งทางปกครอง และอาจมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นไปในทางใดและในเรื่องใดก็ได้ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน (มาตรา ๔๖) โดยต้องพิจารณาให้เสร็จและแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบว่าตนเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์นั้นโดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกิน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งทางปกครองภายในกำหนดเวลา ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับคำอุทธรณ์ (มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง) แต่ถ้าไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์นอกจากจะต้องแจ้งผลให้แก่ผู้ร้องทุกข์ทราบแล้ว ก็ต้องเร่งรายงาน “ความเห็น” พร้อมด้วย “เหตุผล” ไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับคำอุทธรณ์ดังกล่าวด้วย ส่วนว่าผู้ใดจะเป็น “ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์” นั้น ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่โดยทั่วไปแล้วก็คือ เจ้าหน้าที่ในระดับสูงขึ้นตามสายงานบังคับบัญชาตนเอง (มาตรา ๔๕ วรรคสาม) ซึ่งผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ต้องพิจารณาคำอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ตนได้รับรายงาน แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จได้ ก็ต้องมีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดระยะเวลา ๓๐ วันดังกล่าว และผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์สามารถขยายระยะเวลาพิจารณาคำอุทธรณ์ออกไปได้อีกไม่เกิน ๓๐ วันนับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลา ๓๐ วันแรก (มาตรา ๔๕ วรรคสอง) ส่วนขอบเขตการพิจารณาคำอุทธรณ์นั้น ก็เป็นเช่นเดียวกับขอบเขตการพิจารณาคำอุทธรณ์ของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองนั่นเอง (มาตรา ๔๖)

ผลการพิจารณาอุทธรณ์

เมื่อผู้ออกคำสั่งทางปกครองพิจารณาคำอุทธรณ์หรือเมื่อผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์พิจารณาคำอุทธรณ์ตามขั้นตอนดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น บุคคลดังกล่าวอาจจะมีคำสั่งแทนคำสั่งเดิมได้เต็มที่ เพราะในระบบนี้เป็นการพิจารณาอุทธรณ์โดยผู้บังคับบัญชาตามสายงานปกติ จึงเป็นการทบทวนคำสั่งทางปกครองภายในฝ่ายปกครองด้วยกันเอง แต่หลักเกณฑ์การ เพิกถอนคำสั่งทางปกครองเดิมจะกระทำได้เพียงใด และจะมีผลย้อนหลังหรือมีผลในอนาคตอย่างไร ก็จะต้องเป็นไปตาม หลักเกณฑ์การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๔๙ - ๕๓)

การทูลเกล้าฯ ถวาย

การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองไม่เป็นเหตุให้มีการทูลเกล้าฯ ถวายบังคับตามคำสั่งทางปกครอง ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองยังคงบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองนั้นได้ แม้ว่าจะมีผู้อุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้น (มาตรา ๔๔ วรรคสาม) แต่อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ หรือองค์กรวินิจฉัยคดีปกครองมีอำนาจที่จะมีคำสั่งให้ทูลเกล้าฯ ถวายบังคับคำสั่งทางปกครองนั้นได้ (มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง)

การขอให้พิจารณาใหม่

การขอให้พิจารณาใหม่เป็นประเภทหนึ่งของกระบวนการเยียวยาในฝ่ายปกครองที่คู่กรณีผู้รับคำสั่งได้ร้องขอให้ เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งได้พิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นคนละขั้นตอนกับการอุทธรณ์หรือการเพิกถอนคำสั่ง

กำหนดวิธีพิจารณากรณีที่มีการขอให้พิจารณาใหม่อาจจะแบ่งออกได้เป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้ (มาตรา ๕๔)

๑. การพิจารณาคำขอ ซึ่งกำหนดเงื่อนไขการรับคำขอไว้ ๔ ประการ คือ

(๑) ต้องมีการยื่นคำขอโดยคู่กรณีผู้ได้รับคำสั่งทางปกครอง

(๒) คำสั่งทางปกครองนั้นได้พ้นระยะเวลาที่จะอุทธรณ์

(๓) คู่กรณีต้องไม่ทราบเหตุแห่งการขอให้พิจารณาใหม่ในการพิจารณาครั้งที่แล้วมาก่อนโดยมิใช่ความผิดของตน

(๔) คำขอให้พิจารณาใหม่ต้องยื่นภายใน ๙๐ วัน นับแต่ได้รู้ถึงเหตุซึ่งอาจขอให้มีการพิจารณาใหม่ได้

๒. การตรวจสอบเงื่อนไขอำนาจที่ให้มีการพิจารณาใหม่ ซึ่งเป็นขั้นตอนพิจารณาว่ากรณีเข้าเงื่อนไขสมควร จะให้มีการพิจารณาใหม่หรือไม่ โดยกำหนดเหตุที่จะต้องพิจารณาใหม่หากมีคำขอ ดังต่อไปนี้

(๑) มีพยานหลักฐานใหม่อันอาจทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นยุติแล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ

(๒) คู่กรณีแท้จริง มิได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครองหรือได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาครั้งก่อนแล้วแต่ถูกตัดโอกาสโดยไม่เป็นธรรมในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง

(๓) เจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจที่จะทำคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น

(๔) ถ้าคำสั่งทางปกครองได้ออกโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใดและต่อมาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญในทางที่เป็นประโยชน์แก่คู่กรณี (มาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) (๓) (๔))

๓. การพิจารณาตัดสิน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เจ้าหน้าที่ต้องชี้ขาดข้อเท็จจริงอีกครั้งในขณะที่มีการพิจารณาใหม่ว่ามีอยู่อย่างไร ข้อเท็จจริงที่มีการฟังเป็นยุติใหม่นั้นหรือกรณีที่ข้อกฎหมายเปลี่ยนแปลงไปนั้นมีผลกระทบต่อสิทธิหรือหน้าที่ของคู่กรณีแตกต่างไปจากเดิมหรือไม่ อย่างไร และควรมีคำสั่งใหม่ประการใด

การบังคับทางปกครอง

คำสั่งทางปกครองที่จะบังคับทางปกครองได้จะต้องเป็นคำสั่งทางปกครองประเภทที่ต้องมีการบังคับการให้เป็นไป ตามเนื้อหา หรือวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครองเท่านั้น ได้แก่ คำสั่งทางปกครองที่อยู่ในรูปของคำสั่ง ซึ่งอาจเป็นข้อเสนอให้ผู้รับคำสั่งกระทำการหรือข้อห้ามมิให้กระทำการใดๆ หรือหนังสือเรียกให้ชำระเงินค่าภาษีอากร เป็นต้น แต่หากเป็นคำสั่งทางปกครองประเภทที่เนื้อหาของคำสั่งมีความสมบูรณ์ในตัวเองก็ไม่จำเป็นต้องมีการบังคับทางปกครอง ได้แก่ คำสั่งทางปกครองที่เป็นการให้สิทธิหรือรับรองสิทธิของผู้รับคำสั่งทางปกครอง เช่น ใบอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงาน หนังสือรับรองสัญชาติ หนังสืออนุมัติต่าง ๆ เป็นต้น

การบังคับทางปกครอง โดยหลักแล้วจะไม่ใช่กับเจ้าหน้าที่ด้วยกัน เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น แต่บุคคลที่จะถูกบังคับทางปกครอง ได้แก่ ประชาชนผู้รับคำสั่งที่มีความผูกพันต้องปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองเท่านั้น (มาตรา ๕๕) โดยให้เจ้าหน้าที่ใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครองและกระทบกระเทือนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองน้อยที่สุด (มาตรา ๕๖)

มาตรการบังคับทางปกครอง อาจแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. มาตรการบังคับทางปกครองที่คำสั่งทางปกครองกำหนดให้ชำระเงิน

คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน มาตรการบังคับทางปกครองที่นำมาใช้ ได้แก่ การยึด การอายัดและการขายทอดตลาดทรัพย์สินเพื่อนำเงินมาชำระ แต่ก่อนที่จะใช้มาตรการบังคับทางปกครองดังกล่าวเจ้าหน้าที่จะมีหนังสือเตือนให้ผู้รับคำสั่งนั้นชำระเงินภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่า ๗ วันเสียก่อน (มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง) นอกจากนี้มาตรการบังคับทางปกครองดังกล่าวข้างต้นเจ้าหน้าที่ยังสามารถนำมาใช้ในกรณีไม่มีการชำระค่าปรับทางปกครองได้เช่นเดียวกัน (มาตรา ๖๑)

๒. มาตรการบังคับทางปกครองกรณีคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำการ

คำสั่งทางปกครองที่ให้กระทำหรือละเว้นกระทำการ มาตรการบังคับทางปกครองที่เจ้าหน้าที่นำมาใช้ ได้แก่ มาตรการบังคับทางปกครองอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทน โดยผู้อยู่ในบังคับของคำสั่ง ทางปกครอง จะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มในอัตราร้อยละ ๒๕ ต่อปีของค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้แก่เจ้าหน้าที่

(๒) เจ้าหน้าที่เป็นผู้กำหนดค่าปรับทางปกครองตามจำนวนที่สมควรแก่เหตุแต่ต้องไม่เกินสองหมื่นบาทต่อวัน (มาตรา ๕๘)

ในการนี้เจ้าหน้าที่จะต้องมีหนังสือเตือน โดยกำหนดระยะเวลาตามสมควรแก่กรณีให้กระทำการหรือละเว้น กระทำการเช่นกัน (มาตรา ๕๙)

สิทธิในการอุทธรณ์การบังคับทางปกครอง

ผู้ถูกดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองมีสิทธิอุทธรณ์การบังคับทางปกครองได้ เนื่องจากการบังคับ ทางปกครองมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองเช่นเดียวกัน ส่วนหลักเกณฑ์และวิธีเกี่ยวกับการอุทธรณ์การบังคับทางปกครองให้เป็นไปทำนองเดียวกับการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง (มาตรา ๖๒)

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สาระสำคัญของกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่. (เอกสารเผยแพร่). ม.ป.ท., ๒๕๕๐.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. กรุงเทพฯ : วิบูลย์ชน. ๒๕๕๓.

กมลชัย รัตนสกววงศ์. "สาระสำคัญและหลักกฎหมายพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙." ในรพี ๔๓. ๒๕๓๓.

"พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙". ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๓ ตอนที่ ๖๐ ก ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙.

* เรียบเรียงโดย นางสาวลัดดาวัลย์ สมบูรณ์กิจชัย นิตกร ๕ กลุ่มงานที่ปรึกษากฎหมาย สำนักวิชาการ

รัฐสภา แคนาดา

โดย สำนักการต่างประเทศ

II คานาดา เป็นประเทศที่พื้นที่ใหญ่เป็นอันดับสองของโลกรองจากรัสเซีย ตั้งอยู่บนทวีปอเมริกาเหนือ โดยอยู่ทางทิศเหนือของสหรัฐอเมริกา มีประชากรประมาณ ๓๐ ล้านคน มีเมืองหลวงชื่อกรุงออตตาวา แคนาดาจัดว่าเป็นประเทศที่น่าอยู่อันดับหนึ่งของโลกจากการจัดอันดับขององค์การสหประชาชาติมานานติดต่อกันมาหลายปี ด้วยความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม และมีความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีตลอดจนอุตสาหกรรมในสาขาต่างๆ จนทำให้แคนาดาเป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศ G๘ ขณะเดียวกันก็ยังเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรทางธรรมชาติทั้งแร่ธาตุและป่าไม้ ทั้งยังมีความโดดเด่นในเรื่องระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนสูงเป็นอันดับต้นของโลกจนทำให้เป็นประเทศที่เป็นทางเลือกอันดับหนึ่งของผู้อพยพทั่วโลกในปัจจุบัน ซึ่งปัจจัยประการหนึ่งก็ด้วยสาเหตุที่ แคนาดาให้ความสำคัญต่อเสรีภาพขั้นพื้นฐานซึ่งปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญด้วย แคนาดาใช้ภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสเป็นภาษาราชการ เนื่องจากทั้งฝรั่งเศสและอังกฤษต่างเคยเข้ายึดครองแคนาดาตามลำดับ จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๓๙๒ (๑๘๔๙) แคนาดามีสิทธิการปกครองตนเอง และต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๔ (๑๙๓๑) จึงได้รับสถานะเป็นอิสระภาพแต่ยังคงเป็นประเทศสมาชิกในเครือจักรภพอังกฤษ โดยมีกษัตริย์อังกฤษเป็นประมุข ซึ่งประมุของค์ปัจจุบันของแคนาดาก็คือ สมเด็จพระนางเจ้าอลิซาเบธที่ ๒ ซึ่งได้ทรงแต่งตั้ง ผู้สำเร็จราชการแทน (Governor General) มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๕ ปี

ระบบการปกครองของแคนาดาเป็นระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีลักษณะ สมาพันธ์ (Confederation) แบ่งเขตการปกครองเป็น ๑๐ มณฑล (Province) และยังมีอีก ๓ เขตปกครองพิเศษ (Territory) ทั้งนี้แต่ละมณฑลต่างมีรัฐบาลและสภาเป็นของตนเอง โดยจะมีรัฐบาลกลาง (Federal Government) ทำหน้าที่ประเทศโดยรวม ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็น หัวหน้ารัฐบาล

รัฐสภาแคนาดาเป็นระบบสองสภา (Bicameral) ประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา (Senate) ถือเป็นสภาสูงประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๑๐๕ คน ซึ่งจำนวนสมาชิกของแต่ละมณฑลจะขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรในมณฑลนั้นๆ สมาชิกวุฒิสภาสตรีมีจำนวนสูงถึง ๓๓ คน หรือประมาณร้อยละ ๓๕ ซึ่งถือเป็นอัตราส่วนที่มีสมาชิกสตรีมาก ที่สุดในบรรดาวุฒิสภาทั่วโลก สมาชิกวุฒิสภาได้รับการแต่งตั้งจากผู้สำเร็จราชการตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี โดยจะต้องมีอายุระหว่าง ๓๐ - ๗๕ ปี และมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๕ ปี ประธานวุฒิสภาคนปัจจุบัน คือ นายแดน เฮล (Mr. Dan Hays)

ส่วนสภาล่างหรือสภาผู้แทนราษฎร (House of Commons) มีจำนวนสมาชิก ๓๐๑ คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงด้วยระบบเสียงข้างมาก โดยจำนวนสมาชิกของแต่ละมณฑลจะขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรในแต่ละมณฑล และกำหนดให้แต่ละมณฑลมีสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าจำนวนวุฒิสภาในมณฑลนั้นๆ สมาชิกสตรีของสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวน ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจากพรรคต่างๆ รวมถึงสมาชิกอิสระอีกด้วย มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๕ ปีเช่นเดียวกับกับ วุฒิสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎรคนปัจจุบันคือ นายปีเตอร์ มิลลิเคน (Mr.Peter Milliken) ผู้ที่มีสิทธิลงรับสมัครเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องมีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งล่าสุดกระทำเมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๓

ในส่วนของการนำเสนอกฎหมายนั้น ทั้งสองสภาสามารถเสนอร่างพระราชบัญญัติได้ แต่โดยปกติแล้ว จะเริ่มจากสภาผู้แทนราษฎรเป็นส่วนใหญ่ แต่มีข้อยกเว้นมิให้ วุฒิสภาเสนอ

ร่างฯ ที่เกี่ยวกับการเงิน โดยจะมีกรรมาธิการพิจารณาของร่างพระราชบัญญัติและส่งให้ คณะกรรมาธิการ เพื่อพิจารณาในร่างพระราชบัญญัติว่าจะผ่านร่างฯ หรือแก้ไขร่างฯ หรือด้วยการประวิงเวลาพิจารณาร่างฯ หรือไม่ผ่านร่างฯ ถ้าเห็นชอบร่างฯ ดังกล่าว ก็จะถูกส่งต่อไปยังสภาที่สองเพื่อกระทำในขั้นตอนเดียวกันกับสภาแรก และท้ายที่สุดเมื่อทั้งสองสภาให้การเห็นชอบร่างฯ ดังกล่าว ผู้สำเร็จราชการจะเป็นผู้ลงนามประกาศเป็นกฎหมาย

รัฐสภาแคนาดามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อรัฐสภาประเทศอื่นๆ ทั่วโลก โดยเป็นภาคีสมาชิกสหภาพรัฐสภา (Inter-Parliamentary Union : IPU) รัฐสภาภาคพื้น

เอเชียและ แปซิฟิก (Asian Pacific Parliamentary Forum : APPF) และกลุ่มความร่วมมือรัฐสภากับภูมิภาคอื่นๆ มากมาย รวมถึงสถานภาพของการเป็นประเทศคู่เจรจา (Dialogue partner) กับองค์การรัฐสภาอาเซียน (AIPO) อีกด้วย นอกจากนี้ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภาไทยและแคนาดานั้น ได้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนกันหลายครั้ง โดยล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ประธานสภาผู้แทนราษฎรแคนาดา ได้เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ซึ่งฝ่ายรัฐสภาแคนาดาได้เสนอให้จัดตั้งสมาคมมิตรภาพระหว่างรัฐสภาไทย-แคนาดาขึ้น

รัฐสภาแคนาดามีการถ่ายทอดสดการประชุมสภาผู้แทนราษฎรทางโทรทัศน์ เป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ซึ่งถือเป็นประเทศแรกของโลกอีกด้วย ในปัจจุบันนี้รัฐสภา แคนาดา ยังได้จัดทำกรบันทึกการอภิปรายของทั้งสองสภาในชั่วโมงเพียงคำคืนทั้งภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสบรรจุไว้ในเว็บไซต์ของรัฐสภา (www.parl.gc.ca) เพื่อเปิดเผยต่อสาธารณชน ในสมัยปิดประชุมรัฐสภาได้เปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้าชมและเรียนรู้เกี่ยวกับรัฐสภา นอกจากนี้รัฐสภาแคนาดาได้เชิญสมาชิกรัฐสภาทั่วโลกเข้าร่วมการประชุมต่อต้านการคอร์รัปชัน (Global Conference of Parliamentarians Against Corruption) ซึ่งรัฐสภาแคนาดาจะเป็นเจ้าภาพการประชุมดังกล่าว ณ กรุงออกตาวา ระหว่างวันที่ ๑๓-๑๖ ตุลาคม ศกนี้ ■

กิจกรรมสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕

ด้วยในโอกาสวันคล้ายวันเกิดของประธานรัฐสภา นายอุทัย พิมพ์ใจชน เลขาธิการวุฒิสภา นายจันทน์ สวมประคำ ได้นำคณะผู้บริหารของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเข้าถวายพรวันเกิด ณ ห้องประธานรัฐสภา ชั้น ๑ อาคารรัฐสภา ๑

วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๕

ด้วยในโอกาสเป็นวันคล้ายวันเกิดรองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง นายพิเชษฐ พัฒนโชติ เลขาธิการวุฒิสภา นายจันทน์ สวมประคำ ได้นำคณะผู้บริหารของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเข้าอวยพรวันเกิด ณ ห้องรองประธานวุฒิสภา ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒

วันที่ ๒๔-๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๕

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้จัดโครงการสัมมนา เรื่อง ปัญหาอุปสรรคด้านต่างๆ ต่อการปฏิบัติงานในภาพรวมของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โดยมีคณะผู้บริหารและข้าราชการระดับผู้อำนวยการกลุ่มงานขึ้นไปร่วมในโครงการ ณ โรงแรมวังธาราแอนด์รีสอร์ท จังหวัดฉะเชิงเทรา

รัฐสภาแคนาดา

สารวุฒิสภา

เป็นวารสารฉบับรายเดือน

จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นอภินันทนาการ โดยสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

หากต้องการข้อมูล ข้อเสนอแนะ หรือคำถามใดๆ เกี่ยวกับวุฒิสภาหรือรัฐสภา

กรุณาติดต่อ: กลุ่มงานผลิตเอกสารเผยแพร่ สำนักประชาสัมพันธ์

ถนนอุทkováใน กุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร. ๐-๒๒๔๔-๑๕๕๗-๖๐